

Turák Angéla
ÓZIKE AJÁNDÉKA

Kárpátaljai Magyar Könyvek **186.**

Készült a Szülőföld Alap támogatásával

© Turák Angéla
© Intermix Kiadó, 2008

INTERMIX KIADÓ

Felelős kiadó: Dupka György
Felelős szerkesztő: Kovács Gábor
Budapesti képviselő: H-1011 Budapest, Hunyadi János u. 5.
Készült a Borneo Kft.-ben
ISBN 978-963-9814-25-7
ISSN 1022-0283

Turák Angéla

ŐZIKE AJÁNDÉKA

Mesék

INTERMIX KIADÓ

Ungvár – Budapest

2008

Kedves gyerekek!
A fekete-fehér illusztrációkat kedvetek szerint
kiszínezhettek színes ceruzával.

Nyúliskola

A sűrű erdőben egy százéves fenyő alatt a vadnyúl öt kisnyulat hozott a világra. Nagyon szépek voltak, az anyjuk nem tudott betelni velük. Nyúl papa vadrépát meg káposztát hozott, hogy elegendő teje legyen a nyúl mamának, mert a kicsinyeket jól kellett táplálni.

A nyulacskák nőttek, növekedtek, gömbölyödtek. A mama észrevette, hogy az egyik fiacskája különbözik a többtől: elsőként merészkedett ki az odúból, elsőként kezdett beszélni az anyjához.

Eljött a tanulás ideje. Mert tudjátok, kedves gyerekek, hogy a nyulak is tanulnak, de nem az iskolában, hanem a szüleiktől. A nyúl mama kivezette kicsinyeit egy tisztásra, és megmutatta nekik, melyik füvet ehetik, melyiket nem. Egyszer csak hozzájuk repült egy lepke. A különös nyúlfiúcska, a Hosszúfülű, nyomban az anyjánál termett. Megkérdezte, hogy mi az a röpködő micsoda, és ehető-e. Az anyjuk megmagyarázta, hogy a nyulak nem esznek sem lepkét, sem gyíkot, sem gilisztát, sem pondrót. Persze, ezeket meg is mutatta a kicsinyeinek. Ez volt az első nyúl-lecke.

A kisnyuszik már elég önállóak voltak, elbarangoltak az odútól és az anyjuktól. Egyszer Hosszúfülű lélekszakadva futott az anyjához, és vonszolta maga után, hogy mutasson neki valami csodálatosat. De a csodálatos meglepetés már nem volt ott. Másnap az eset újra megismétlődött, de most már a mama észrevette, mi ejtette a fiát ámulatba. Egy róka volt. Nyúl mama maga köré gyűjtötte kicsinyeit, és megmutatta nekik a nyulak legnagyobb ellenségét – a rókát. Azután megmutatta a farkast, a vadmacskát és a sast. Ez volt a második lecke.

Úgy történt egyszer, hogy a kisnyulak és a mamájuk a tisztáson legelésztek, amikor meglátta őket egy farkas, és utánuk

settenkedett. Először futva menekültek előle, de amikor a mama észrevette, hogy nem sikerül elfutniuk, elrejtette kicsinyeit egy bokorban, és csendet parancsolt. A farkas nyomukat vesztette, nem találta meg a nyulakat. Ez volt a következő lecke: a nyúl ne csak meneküljön az ellenség elől, de álcázza is magát, bújjon el.

A nyúlanyó mindennap tanítgatta kicsinyeit, leckét lecke után kaptak, hogy meg tudják védeni életüket.

Egy reggel a mama észrevette, hogy Hosszúfülű rosszkedvű. Megkérdezi a fiát:

– Kedves gyermekem, miért vagy olyan szomorú?

– Azért, mert mi, nyulak, csúnyák vagyunk. Olyan kicsi, formátlan farkunk van. A rókának, aki az ellenségünk, gyönyörű, színes a farka. A fácáné is szép, hosszú, még a farkasé is különb a miénknél. Én is szebb farkat szeretnék!

Este a mama és a papa összeültek tanácskozni, és arra az elhatározásra jutottak, hogy még egy nagyon fontos leckét adnak gyerekeiknek. Reggel így szóltak Hosszúfülűhöz:

– Ha nem félsz, csinálunk neked fácánfarkat.

Összegyűjtöttek egy csomó elhullatott fácántollat, farkat kötöttek belőle, és odaerősítették Hosszúfülű farkához. A nyulacska első útja egy tócsához vezetett, meg akarta nézni a víz tükreben az új farkát, hogyan fest vele. Meg volt elégedve. Azt gondolta, hogy ő lesz a legszebb nyúl az erdőben. Örömeben ugrálni, táncolni kezdett. A szülei és testvérei egy bokor mögül figyelték.

Épp akkor futott el a közelben egy róka. Észrevette a fácánt, nekifutott és elkapta a farkát. A nyuszi, persze, elmenekült. A mamája mondja neki:

– Látod, milyen veszélyes dolog más farkával ékeskedni!

– Ez azért volt, mert fácánfarkat kaptam. Ha rókafarok lett volna, akkor minden másképp történik! – szólt bosszúsan a nyúlcsemete.

Este megegyezett a papa és a mama, hogy rócafarkat csinálnak Hosszúfülűnek. Nagyon nehéz volt a dolguk. Képzeljétek, mennyi rókaszőrt kellett begyűjteni és összekötni! De megtették, mert a fáradságnál fontosabb volt a céljuk.

Hosszúfülűnek így rócafarka lett, s boldogsága határtalan volt. Ismét elment a tócsához, hogy kedvére gyönyörködhessen csodálatos farkában. Hirtelen egy farkas futott az erdő felé, és meglátta a gyönyörű rócafarkat. Már rég meg akarta leckéztetni a ravasz rókát, ezért nekiiramodott, és elkapta a farkát. A nyuszi kétségbeesetten futott a szüleihez. Újra megszólal a mama:

– Látjátok, milyen jó farkuk van a nyulaknak! Mindenkinék olyan legyen a külseje, amilyet a Teremtőtől kapott, az a jó, ne akarjunk mást. Ezt jól vessétek a fejetekbe, kedves nyulacskáim!

A sopánkodó medvemama

Egy napon a medvemama a barlangjában világra hozta kis csemetéjét. Ez a medvebocs az első gyermeke volt. Annyira örült neki, és gyönyörködött a kicsinyében, hogy tavasszal, amikor kivezette a barlangból, egyebet sem tett, csak dicsekedett vele: milyen szép és okos, hogy hozzá hasonló nincsen a világon. És igaza is volt, mert a kis mackó gömbölyű volt, mint egy labda, szép csokoládészínű bundája és nagy csillogó szeme volt. Anyja a Szépecske nevet adta neki.

Szépecske nőtt, növekedett. Anyjának jól kellett táplálkoznia, hogy szoptathassa kicsinyét. Még a szélről is óvta fiát, de egy napon mégis magára kellett hagynia, mert eleséget ment keresni. Mielőtt elindult volna, kioktatta Szépecskét:

– Drága fiacskám, nagyon kérlek, egy lépésnyire se hagyd el a házunkat, nehogy valami bajod történjen, amíg nem vagyok itthon. Nagyon kicsi vagy még. Ha valami bajod esne, én belehalnék.

Így Szépecske először maradt otthon az anyja nélkül. Megjegyzem: medvemama annyira dicsérte mindenkinek a fiát, annyira kényeztette, hogy közben megfélelkezett a neveléséről. A kis medvebocs azt csinált, amiben éppen kedvét lelte.

Mihelyt a mamája kitette a lábát, Szépecske kicammogott a barlangból, és ment, csak ment, egyre messzebb az otthonától.

Vajon mit csinált eközben a medvemama? Azt tudjuk, hogy élelmet keresett. Itt-ott akadt egy kevés bogycs, de mézet sehol sem talált. Kénytelen volt édes virágot és fűvet enni, amiből nagyon sok kellett, hogy megtöltsen a bumbóját. Így aztán sokáig maradt távol. Amikor hazatért, Szépecskének csak a hűlt helyét találta. Jajveszékelnéni kezdett:

– Erdőlakók, segítsetek, nagy az én bánatom: nem találom a fiacskámat, biztos beleesett egy gödörbe, a gonosz vadászok csapdájába, és ott megették a patkányok!

A nagy jajveszékelésre összefutottak a vadállatok. Mindenki nyugtatni próbálta a medvemamát. Amikor a vaddisznó meghallotta, hogy mi történt, egy mély gödröt vájt a fenyőfa alatt, ahol a medvemama lakott, és elrágta a fa gyökereit. Erre a fenyőfa a földre dőlt. Igen ám, de a fenyőfán volt a varjú fészke. Amikor ledőlt a fa, a fészekből kipotyogtak a kis varjak, sopánkodott a medvemama, káromlott a varjú. A nagy lármára megérkezett a szarka, aki híres volt a fecsegéséről. Gyorsan hírül vitte az egész környéknek, hogy Szépecske, a medve fia, beleesett egy mély csapdába, ott megették a patkányok, a vaddisznó aláásta a fenyőfát, az kidőlt, és kihullottak a fészkükből a varjúfiókák.

Már az egész erdő zengett a szomorú hírtől. A szél is meghallotta. Éppen kifelé igyekezett az erdőből. Visszafordult, de olyan nagy erővel, hogy több fát kidöntött és összetört. Most már nem csak a varjú rikoltzott, hanem sok madár is, akik a ledöntött fákon fészkeltek. Minden madár keresgélte a fészekből kiesett fiókáit.

Hamarosan sok állat gyűlt össze a medvemama körül, mindenki próbálta megvigasztalni. A kiséger megszólalt vékony, cincogó hangján:

– Medvemama, te biztos vagy abban, hogy Szépecske a gödörbe esett? Láttad, hogy megették a patkányok?

– Nem, nem láttam, de a szívem érzi, hogy történhetett vele valami.

– Így hát nem is vagy biztos abban, hogy a fiad bajban van? – háborodtak fel az erdő lakói.

Ekkor mindenki a csapdagödrök felé iramodott, hisz jól tudták, hol vannak azok, hol ásta ki őket a gonosz vadász. De a gödrökben nem találtak semmit. A biztonság kedvéért megkérdezték a patkányokat is. Ők sem látták Szépecskét.

Visszatértek a medvebarlanghoz, hát csoda történt: a medvemama boldogan ölelgeti megkerült fiát.

Ekkor az ordas farkas szólalt meg:

– Látod, medvemama, mennyi bajt és bánatot okoztál a sopánkodásoddal: fák törtek le, fiókák hullottak ki a fészükéből, a madármamák siratják kicsinyeiket. Az a borzasztó, hogy olyasmiről fecsegtél, amiről nem is bizonyosodtál meg. Vésd az emlékezetedbe: csak azt mondd, amiben biztos vagy, amiről csak sejtelmed van, vagy amit csak elképzelsz, azt inkább hallgasd el!

A medvemama szótlanul lesütötte a szemét, egy hang sem jött ki a torkán.

A kisegér és az elefánt

Indiában, az elefántok hazájában élt egyszer egy kisegér. Végtelen kíváncsi természetű és nagyon bátor egérke volt. Annyira merész, hogy – ha hiszitek, ha nem – egy kétéves elefántot választott barátjának. Hogyan kezdődött ez a barátság? Elmesélem nektek.

Úgy történt, hogy egyszer futkosás közben a kisegér megpillantott egy furcsa fát, aminek gyökér helyett karmai voltak. Ugye kitaláltátok, ez egy elefánt lába volt. Az egérke nagyon elcsodálkozott, mert ilyet még sohasem látott. Meg is kérdezte azonmód az anyját:

– Anyu, mi az, ami olyan nagy, mint egy fa, de gyökere helyett nagy karmai vannak?

– Jaj, te csacsi, az biztosan az elefánt lába volt!

Az egérke újra megkereste a különös »fát«. Felkiáltott hozzá, persze a maga vékony, cincogós hangján:

– Hé, te, óriás, hány éves vagy?

– Nem hallak – dörmögi az elefánt – ,gyere fel a fülemhez!

Az egérke gyorsan felfutott az elefánt lábán, és bekiabált a fülébe:

– Azt kérdeztem, hány éves vagy?

– Én? Kettő. Még kiskorú vagyok, úgy mondják, hogy elefántbébi.

– És mondd csak, te óriásbébi, mikor leszek én is ilyen hatalmas, hiszen annyi idős vagyok, mint te.

– Én azt nem tudhatom. Esetleg kérdezd meg az anyukámat, ő biztosan tudja.

Az egérke gyorsan elfutott az elefántmamához, és megkérdezte, mikor lehetnének az egerek olyan nagyok, mint az elefántok.

– Hát – felelte az elefántmama –, ez attól függ, mennyit és mit eszel-iszol. Mert ha meg tudnál enni egy nap száz kiló finom zöld falevelet és meginnál száz liter vizet, nagyra nőnél, mint mi, elefántok.

– Na, tessék! – gondolta az egérke. – Száz kiló falevél, meg száz liter víz – az lehetetlen! Hol férne belém annyi étel-ital? Meg aztán, ha nagy lennék, mint egy elefánt, hogyan bújnék be az egérlyukba, miként jutnék a kamarában a sajthoz. Á! Dehogy cserélem el a diót falevéltre, az egérlyukat a vadonra. Inkább leszek kicsi és gyors, nem lomha, mint az elefántok.

De azért visszafutott az elefántbébihez, hogy elmondja neki, mire jutott, mi bántja.

Ettől kezdve szoros lett a barátság a hatalmas elefánt és az icipici egér között. Az elefánt hatalmas erejével, nagyságával, a kis egér pedig a fürgeségével, aprócska természetével nagyon jól kiegészítették egymást.

Egy alkalommal az elefánt bajba jutott. Hatalmas hálót dobtak rá, hogy elszállítsák az állatkertbe. A többi elefánt mind elszaladt. Az elefántmama csak távolról hallotta bébije segélykiáltását, de nem tehetett semmit. Nos, hát erre jó a barátság, még a pici egéré is. Meghallva barátja ijedt hangját, az egérke tüstént ott termett, és munkához látott: elrágta a háló zsinórját, s így az elefántbébi kibújhatott, és elfutott a csordájához. Megmenekült...

Barátságuk egyre erősödött. Nem volt nap, hogy ne találkoztak volna. Az elefánt elmondta, mit látott-hallott amott fent, az elefántok magasságában. Az egérke pedig, mivel nagyon fürge volt, befutkározta az egész vidéket, és hozta mindennap a friss híreket.

Az egérke nagy segítségére volt az elefántnak: mindennap megvakargatta a füle belsejét, amit az elefánt a nagy körmével nem tehetett. Az elefánt pedig megrázta a mogyorófát, hogy az egérke jót rágjon a finom termésből, így éltek-éldegéltek barátságban, megértésben, jóban-rosszban együtt.

A tisztelettudó boci

Egy falusi anyóka patyolat-tiszta istállójában takaros tehénke lakott. Anyóka Rózsának szólította. És tudjátok miért, mert a bőrét rózsaszíromhoz hasonló foltok díszítették.

Egy szép napon Rózsának kisborja született. Igencsak boldog volt a gazdasszony. Ám az elsőszülött borjú gyengének bizonyult, képtelen volt lábra állni, pedig egy újszülött kisborjúnál ez életbevágóan fontos a szopás végett. Az anyóka és Rózsa, ki-ki a maga módján próbálgatta lábra állítani a bocit. Rózsa nyalogatta, dédelgette, az anyóka meg könnyes szemmel emelgette, simogatta az újszülöttet.

Egyszer aztán megtörtént a csoda: a kisborjú nagy nehezen feltápáskodott és azon nyomban szopni kezdett. Rózsa örömeiben megszólalt: »mú-ú-ú!«. Az anyóka is megnyugodott; meleg cukros vizet adott Rózsának, majd lepihent, mert nagyon elfáradt.

Másnap reggel, belépve az istállóba, elégedetten vette tudomásul: Rózsa boldog, mert kisborja szép tiszta és magabiztosan áll a lábán. Megetette Rózsát, és visszatért a tennivalóihoz. Közben azon gondolkodott, milyen nevet adjon az újszülöttnak. Mivel üsző volt és hasonlított Rózsára, elhatározta, az anyjához méltóan Virág lesz a neve.

Anyóka Rózsája különleges jószág volt: figyelmes és tisztelettudó. Szerette a tisztaságot és a rendet. Már születése napjától rendre tanítgatta borját:

– Tudod, kislányom, amikor anyóka belép az istállóba, köszönj neki szépen.

– És hogy kell köszönni?

– Szépen mond, hogy »mú-ú-ú«.

Reggel, amikor az anyóka bejött az istállóba, hogy megetesse Rózsát, a borjú barátságosan üdvözölte: »mú-ú-ú«. A

gazdasszony csodálkozva állapította meg: ez nem hétköznapi borjú, úgy rémlik, mintha köszöntött volna. Az istállói munka végeztével, amint az ajtó felé tartott, a boci újra megszólalt: »mú-ú-ú«. Nahát, ez valóban köszönt, gondolta az anyóka. Hozzálépett, megsimogatta a fejét, majd kiment az istállóból.

Amikor a jószágok magukra maradtak, Rózsa Virághoz fordult:

–Látod, milyen jólesett anyókának a köszöntésed! Légy mindig ilyen tisztelettudó!

Eltelt egy bizonyos idő. Anyóka kihajtotta Rózsát és Virágot az erdőbe. A kisborjú jól érezte magát, sok érdekes dolog kötötte le a figyelmét, hiszen először járt az erdőben.

Egyszer csak anyóka és Rózsa arra lettek figyelmesek, hogy Virág lépten-nyomon hosszabb vagy rövidebb „mú-ú-ú”-t hallatott. Eleinte azt hitték, talán megbetegedett, de később kiderült, hogy mindent és mindenkit üdvözlő: a gyíkot, a lepkét, a csigát és a virágokat. Rózsa megmagyarázta neki, hogy csak az embereknek és a teheneknek kell köszönnie.

Elérkezett az az idő is, amikor már csordával kellett kijárniuk a legelőre. Anyóka kinyitotta a kaput, és kiengedte a jószágokat, hogy csatlakozzanak a csordához. Virágnak be nem állt a szája:

– Mú-ú-ú, mú-ú-ú! – ismételte, üdvözölni akarta az egész csordát.

A tehenek csodálkozva bámulták a szép fiatal üszőt, elismerően vették tudomásul, hogy nem csak szép, de ráadásul tisztelettudó jószág is.

Kedves gyerekek! Ti mindig köszöntök az idősebbeknek? Igen? Akkor tisztelettudó gyerekek vagytok.

A néne, a kandúr és a tejföl

Kicsi, takaros házban lakott egy néne. Volt egy tehénkéje, a Cili, egy kutyája, a Bodri és egy kandúrja, a Miki.

A néne nagyon dolgoz volt. Álló nap dolgozott, hol a házban, hol az udvaron vagy a kertben, hol pedig az erdő szélén tehénkéjét legeltetve. Az egész portán rend és tisztaság volt.

Minden reggel, miután megfejté Cilijét, megetette Bodrit és Mikit, maga is evett-ivott, kihajtotta tehénkéjét legelni. De mindig, mielőtt elment otthonról, az udvart, a házikót Bodrira bízta, aki szívesen végezte feladatát.

Csak egy lusta lakója volt a háznak, a Miki. Egész nap csak sütkérezett, még egeret sem akart fogni, pedig már megjelentek a portán az egerek. Mit tehetett Bodri, még az egereket is ő fogta meg. És mivel Miki tudta, hogy Bodri nem eszi az egeret, hát csak várta, mikor esik sült galamb a szájába.

A néne délben hazajött, inni adott Cilinek, megmosdott, előkészítette a zsojtárt, és fejni ment az ólba. Fejés előtt megmosta a tehénke tőgyét, megtörölte tiszta kendővel. Mindennek patyolat-tisztának kellett lennie!

Cilivel úgy beszélt, mint az emberrel: megköszönte a tejet, tehénkéje erre válaszolt:

– Mu-ú-ú-ú!

A tejet bevitte a házba, leszűrte és agyagkancsóba öntötte. A reggeli fejésű tejről leöntötte egy szilkébe a tejfölt.

Kedves gyerekek, tudjátok-e, hogy mi a szilke? Ez is kancsó, csak rövid nyakú. A többi formájú kancsó azért van, hogy meg lehessen különböztetni, mit miben tárolnak.

Már említettem, hogy Miki nagyon lusta volt, az utóbbi időben pedig még falánk is. Néne megfigyelte, hogy minden szilkéből hiányzik egy kevés tejföl. Már a kamra legmagasabb polcára rakta a szilkéket, már a komódba is bezárta, de hiába!

–Nem tudod, ki nyúlt a tejfölhöz? – kérdezte Bodrit.

A kutya sejtette, de nem árulta el.

Most Mikitől érdeklődött.

– Hát te nem tudod, hová tűnik el a tejföl?

– Már honnan tudnám? – felelt felháborodva Miki.

Ez a dolog nem hagyta békén a nénét. Sokáig törte a fejét, míg aztán rájött, hogyan járjon végére a dolognak.

Reggel a konyhaasztalon hagyta a tejfölös szilkét. Amikor délben hazajött, már hiányzott belőle. Kiment az udvarra és hangosan szólt Bodrihoz:

– Tudod, kutyuskám, nagyon sajnálom azt, aki evett a tejfölből, mert az elvarázsolt tejföl. Aki megeszi, elhullatja fülét-farkát, később még járni sem képes.

Miki a kerítés oszlopán ült, mindent hallott. Nyomban kaparni kezdte a fülét és megnézte a farkát.

Néne a házikó ablakából figyelte tovább.

Másnap a néne ugyanezt megismételte, de eredmény nélkül. Harmadnapra Miki már szinte beteg lett: semmit nem evett, és csak hol a farkát figyelte, hol pedig a fülét kaparta. Estére már állandóan nyávogott, és kérte Bodrit, nézze meg, egészben van-e a farka.

Néne rendbe tette tehénkéjét, megetette Bodrit, megmosdott, imádkozott és aludni tért. Egyszer csak nyávogást hall, és valaki kaparja az ajtót. Kinyitja – hát Miki áll ott lehajtott fejjel és kérdezi:

– Néne, igaz az, hogy a tejföl el volt varázsolva?

– Igaz.

– És ha abból valaki evett, lehet azon segíteni?

– Hát persze, hogy lehet.

– Hogyan?

– Be kell vallania a tettét!

– Néne, ne haragudj rám, én voltam az. Tudom, hogy rossz cselekedet volt, hisz kapok tőled elég ennivalót. Bocsáss meg, többet ilyet nem teszek!

– No, jól van, Miki, megbocsátok. – A néne lehajolt és megsimogatta a kandúrt.

Jó, ha van segítség

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy icipici hangya. A hangyabolyban lakott népes családjával együtt és tette a mindennapi dolgát. Vajon tudjátok-e, kedves gyerekek, mi a hangyák dolga? Elmondom nektek: ők takarítják az erdőt, mezőt. És hogy mit takarítanak el? A gomba, a bogyók, a bogarak maradványait. De összegyűjtik a levelek, virágok egy részét is. Hasznos lények a hangyák, mert olyan munkát végeznek nap mint nap, amit más nem tudna elvégezni. Mégis a legfontosabb tevékenységük az, hogy morzsolják, lazítják a talajt, s így levegőt, meleget engednek bele, vagyis lélegeztetik, éltetik. Különböztetnek ezt teszik az összes föld alatt élő állatkák, az olyanok, mint a vakond, az ürge, de még a csúszómászó kis férgek is.

De térjünk vissza a hangya történetéhez. Nagyon kíváncsi természetű volt a mi kis hangyánk. Minden érdekelte, még az is, ami a magas fákon történik. Egyszer már felmászott egy magas fára, még csoda, hogy hazatalált. Meg is dorgálták érte. Járt már szénaboglyában, ahol majdnem eltévedt a sok száraz fű között. Ma pedig egy szép nagy harangvirág keltette fel érdeklődését. Gondolta, megnézi, mi van a virág belsejében. Amint felkúszott a virág szárán és bebújt az egyik tölcsérébe, kellemes meglepetés érte: megkóstolta a virág sárga porzóját, és az édes volt. Aztán jó étvággal lakmározott az összes harangocskából. De közben észre sem vette, hogy egy kislány, akit Szilvikének hívtak, épp virágot szedett ezen a környéken. Szilvike nagyon szerette a vadvirágot, ám minden fajtából csak egyet-egyet tett a csokorba, mert tudta, hogy ezek a növények tövükön tovább élnek, magot érlelnek, azt elhintik, s így szaporodnak. Azt is tudta, hogy több virág védett növény, mivel már kevés található belőlük,

különösen ez a nagy erdei harangvirág. A hangyát csak akkor vette észre a kislány, amikor vázába akarta tenni a csokrot. A hangya az asztalra pottyant. Szilvike vigyázva egy szalvétát csúsztatott alá, és kivitte a főre.

– Menj szépen haza, amíg nem szállt le a nap! Remélem, hazatalálsz.

A kis hangya kétségbeesetten forgolódott, és a hangyák különleges érzékével megtalálta a helyes irányt. A nap már lemenőben volt, és hangyánk úgy érezte, hogy nem képes egyedül hazajutni. Elpityeredett, segítségért rimáncodott. Meghallotta egy katicabogár.

– Ne sírj, kis hangya, segítek rajtad, mássz fel a hátamra!

A hangya felkúszott a katicabogár hátára, az pedig repült egy nagy hangyaboly irányába. Jókora repülés után leszállt egy réti legyezőfűre.

– Bocsáss meg, tovább nem vihetlek, mert nekem is még naplemente előtt haza kell érnem, és elég messze lakom, de talán még akad segítséged.

Ezzel a katicabogár elszállt, a kis hangya pedig a legyezőfű tányérjáról nézelődött segítség után.

Egy játékos esti szellő mozgatta meg a már pihenőre térő növényeket, s észrevette a hangyát. Meg is kérdezte tőle:

– Hát te mit csinálsz itt ilyen későn? Már rég otthon volna a helyed.

– Épp ez az, ezért vagyok kétségbeesve. Ha tudsz, segíts, fújj rám erősen, és otthon leszek!

– Megtenném szívesen, de én csak egy gyenge szellőcske vagyok. Viszont segítek másképp. Nézd!

Ráfújt legyezőfűre, és a hangya már az árvalányhajon találta magát, az pedig a hangya súlya alatt meghajolt és átadta a kis hangyát a gyapjúfűnek, onnan a bükkásákára jutott a kis utas, persze mindez a szellő segítségével történt. Amikor a hangya a bábakalácsra pottyant, már tudta, hogy még idejében hazaér, mert az a hangyaboly környékén nőtt. Mindent megköszönt a

szellőnek és az őt szállító növényeknek. Ekkor jutott az eszébe, hogy a katicabogár segítségét elfelejtette megköszönni. Nagyon szégyellte magát.

Futott a hangyaboly felé. Még kapuzárás előtt ért haza. Mikor nyugovóra tért, az járt a kis fejében, hogy milyen jó, ha vannak segítőkész barátok.

A fecskefészek

Tamás az udvaron játszadozott, és arra lett figyelmes, hogy megjöttek a fecskék és szorgosan rakják a fészkeket. Ügyesen hordták a csőrükben a feláztatott agyagot és tapasztották az egyik sort a másikhoz.

Amikor a fészek elkészült, a fecskemama pár nap múlva négy tojást tojt. Vajon honnan tudta Tamás, hogy a fészekben négy tojás van? Elárulom nektek. Mint minden gyermek, ő is kíváncsi természetű volt. Amikor az édesapja egy időre a létrát a falhoz támasztva hagyta, mert a tetőt javította, Tamás felmászott rá, és bekukkantott a fészekbe.

A fecskék nem a legjobb helyen raktak fészket: a küszöb feletti villanylámpa buráját választották támasztécul. Hát azt tudjátok-e, gyerekek, miért építik a fecskék fészkeket az eresz alá, az ablakszegletbe vagy a villanylámpa mellé? Azért, mert az ilyen hely szélvédett, biztonságos, melegen tartja a tojásokat és megóvjá a fiókákat. A háziasszonyok nem nagyon örülnek ennek, mert így a madarak lepiszkítják az ablakpárkányt és a küszöböt.

– Na, jó sok munkám lesz, ha kikelnek a kislefcskék! – jegyezte meg Tamás édesanyja.

– Én meg leverem a fészket, építsenek maguknak máshol – hangoskodott a szomszédasszony.

– Ugyan már, nem nagy gond az a fészek – mondta Tamás édesapja – , majd egy deszkát erősítek alá, és így nem hullik a piszok a küszöbre. Szegény madarak amúgy is sokat dolgoztak. Nagy, fárasztó utat tettek meg, hogy nálunk fészkeljenek. A mi házunkat választották ki, hadd szaporodjanak minálunk. Mi szeretjük hallgatni a fecskék csivitelését, Tamás le sem veszi róluk a szemét.

Este, amikor lefeküdtek, Tamás a szülei ágyába kéredzkedett, mert kérdezősködni akart a fecskékről.

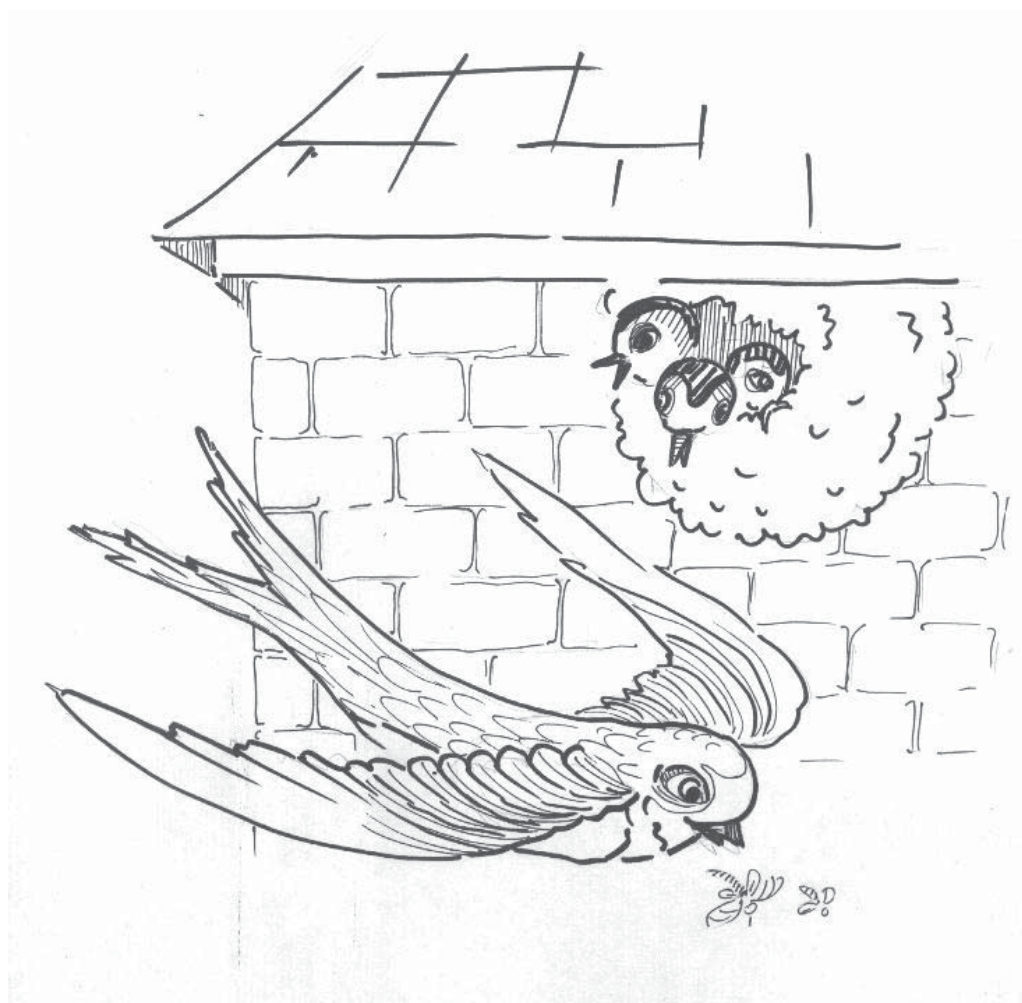
– Édesanyám, és hol vannak a fecskék, amikor nincsenek minálunk?

– Meleg vidékeken, nagyon-nagyon messze.

– És hogy jutnak el oda, valaki viszi őket?

– Dehogyan, egyedül repülnek, vagyis nem egyedül, csoportosan. Itt-ott pihennek egy keveset, majd folytatják útjukat.

– És miért mennek el tőlünk, miért nem maradnak itt, mint a verebek?

– Tudod, fiacskám, a fecskének meleg kell, meg sok eledel, és nem akármit eszik, csak röpködő rovarokat: apró légyfélék, szúnyogokat, amelyek késő ősszel, télen minálunk nem találhatók. Így kénytelenek elköltözni télvíz idejére. De minden tavasszal visszatérnek, és itt költik ki fiókáikat.

– Minden évben arra a helyre jönnek, ahol már laktak?

– Biztosan megfigyeltél már régi fecskefészkeket, nálunk is van néhány az istálló eresze alatt. Ezeket a mi régi fecskéink rakták. Akik most újat tapasztottak az ajtónk fölött, az egy fiatal fecskepár. Ha nem bántjuk a fészket, jövőre is hozzánk jönnek majd.

– Ugye, nem bántjuk a fészket? Hadd keljenek ki a fiókák. Én már tudom, négy kislecske lesz!

– Hát azt honnan tudod? – kérdezte Tamás édesapja.

– Megnéztem. Felmásztam a létrán és bekukkantottam a fészekbe.

– Látnod, Pista, hányszor mondtam, hogy ne hagyd felügyelet nélkül a létrát. Tamás le is eshetett volna! – méltatlankodott az édesanya.

– Én nagyon vigyáztam, ne félts engem, anyukám, nemsokára hatéves leszek, számolni is tudok már.

– Azt meg kitől tanultad? – kérdezősködött a mamája.

– A nagypapa tanított. Meg azt is megmutatta, hogyan kell vigyázva létrára mászni.

– És még mire tanított meg a nagypapád?

– Kapálni, ásni, szöveget verni kalapáccsal. Azt mondta, hogy még gyerek vagyok, de majd férfi leszek, és ezeket tudnom kell.

Elérkezett a nagy esemény napja. Egy reggel Tamás tojáshéjakat fedezett fel a küszöbön. Aznap még két tojáshéj hullott ki a fészekből. Csak három tojásból keltek ki a fiókák.

– Vajon hol van a negyedik tojás héja? Mi történt a negyedik fiókával?

Az történt, hogy a legkisebb tojásban gyenge fecskefióka fejlődött ki. Sehogy sem sikerült feltörnie a tojás héját, pedig a kikelt testvérei jól melegítették. A kis fecske már azt hitte, hogy belefullad a tojásba, és kétségbeesett csipogásba kezdett. A testvérei nem segíthettek rajta, mert még tehetetlenek voltak, csak a csőrüket tudták tátoztatni. A mamájuk és a papájuk nem győzte őket eleséggel.

Most megkérdezlek benneteket, tudjátok-e, hány bogárra, szúnyogra van szüksége naponta egy kislecskének? Százakra. Így a fecskemamának és a fecskepapának pillanatnyi ideje sem maradt arra, hogy törődjenek a negyedik tojással. Csak éjszaka, amikor a kicsinyek elcsendesedtek, akkor dugták össze tanácskozásra a fejüket.

– Ha holnap nem bújik ki a tojásból a negyedik kicsikénk, ki kell dobnunk a tojást a fészekből, úgyis kevés a hely – mondta szomorúan a fecskemama.

– Meglátod, holnap kikel, hiszen él, mozog, csipog – nyugtatta meg a fecskepapa.

És valóban így történt. Másnap a fiókának sikerült feltörnie a tojás héját.

Egy méhecske éppen a fecskefészek fölött röpködött és meghallotta a fecskefióka segélykiáltását:

– Segítsetek, segítsetek, mert belefulladok a tojásba!

A méhecske rászállt a tojásra.

– Hogy tudnék segíteni rajtad, hiszen sokkal kisebb vagyok, mint te?

– Talán fel tudnád szúrni a tojás héját – könyörgött a fióka –, biztos vannak rajta apró lyukacsák, hiszen én is lélegzem.

A méhecske körbejárta a tojás héját, és talált rajta egy apró lyukat, de hiába próbálta szétfeszíteni a fullánkjával, nem ment. Ekkor támadt egy jó ötlete:

– Nem fogom tágítani a lyukat, hanem inkább megszúrom a fullánkommal a fecskefiókát, ettől megijed, kapálózni fog és feltöri a tojást.

Remek gondolat volt. A terv sikerült. A fecskemama, aki éppen eleséget hozott a fiókáknak, észrevette a negyediket, és azt is, hogy ki segített neki kievickélni a tojásból. Megköszönte a méhecskének a segítséget, és az elégedetten repült tovább a virágok fölé.

A fecskemama kidobta a fészekből a tojás héját, így Tamás is megnyugodhatott, hogy már megvan a negyedik kisfecske is.

Egy hét múlva négy szép, sárga szélű fecskecsőr tátogott a fecskemama és a fecskepapa felé a fészekből az ennivalóért. Az utolsónak kikelt fióka gyengébbnek bizonyult a többinél. A szüleinek sok gondjuk volt vele.

Az erősebbek, vagyis az elsők, szépen tollasodtak, növekedtek, egy kis idő múlva már a fészekből is kimerészkedtek,

de úgy lapultak a ház vakolatához, mintha oda lennének ragasztva. A szüleik onnan próbálták repülésre csalogatni őket. Ez egy napi munkájukba került, de sikerült. Ám a negyedik fiókát még egy hétig etetgették, amíg megerősödött és repülésre szánta el magát. Egy ideig Tamáska meg tudta figyelni, melyik a gyenge, mert az mindig vissza-visszatért a fészekhez, de később már nem tudta őket megkülönböztetni. Tehát sikerült a kicsinek behozni a lemaradást.

Beköszöntött szeptember. A fecskék gyülekeztek. Egy reggel a fiúcska nem találta őket a házuk táján.

– Jó utat, fecskéink! Jövőre gyertek vissza hozzánk! – mondta búcsúzóul Tamáska.

Őzike ajándéka

Ezen a vidéken nehéz, mostoha évet jegyeztek fel a kalendáriumba: a sok tavaszi esőzés miatt későn vetették el a burgonyát. Alighogy elvetették, újra kezdődött a napokig, hetekig tartó esőzés. A burgonya túlnyomó része tönkrement a földben. Pedig a hegyekben élő embereknek a burgonya olyan fontos táplálék, mint másutt a kenyér. Itt majdnem minden család sokgyermekes. Az életük igencsak nehéz.

Tél volt. Egy nagy család kenyérkeresője megbetegedett. Magához hívta legidősebb fiát, Miskát, és így szólt hozzá:

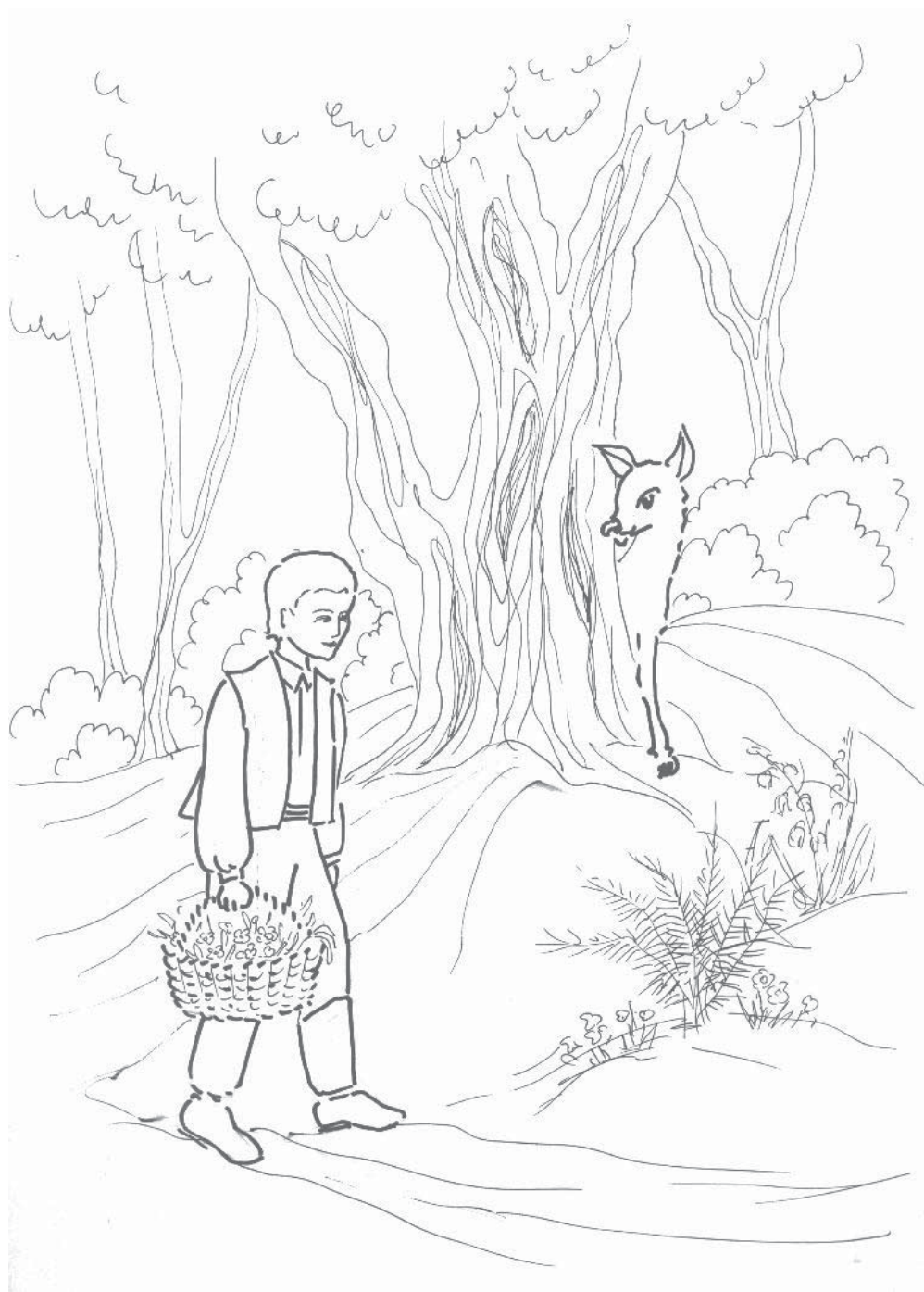
– Fiam! Nincs mit ennünk. Fogd a puskám és lőj az erdőben valami vadat. A gyerekeknek enni kell adni.

Miska mindig sajnálta a vadállatokat, de most a család élete volt a fontosabb, no meg az is, hogy az apjának mindig szót fogadott.

Amint az erdőbe ért, meglátott egy szép fiatal őzikét. Közeledett feléje, szinte kívánta, hogy az elfusson, de az őzike csak állt, mintha gyökeret vert volna a lába. Amikor egészen közel ért hozzá, az őzike emberi hangon szólt Miskához:

– Ne lőj le, meghálálom. Amit neked adok életemért ajándékba, azt csak tavasszal érted meg. Tudom, hogy most nincs mit ennetek, ezért mutatok neked egy helyet, ahol a hó alatt rengeteg jó gombát találsz. Akár mindennap szedhetsz belőle. Te és a családod soha többé nem lesztek éhesek.

Nagy volt Miska öröme, mert nem kellett lelőnie az őzikét! Szedett egy csomó gombát és hazavitte, anyja megfőzte. Mindenki jóllakott. De hát a faluban sok olyan szegény ember volt, mint Miskáék, ezért a fiú nekik is megmutatta a gombázóhelyet. Az emberek kosárszámra hordták haza a gombát. Bátran mondhatjuk, hogy az őzike az egész falut megmentette az éhhaláltól.

Megjött a tavasz. Miska már el is felejtette, hogy az őzike tavaszra ígérte neki a meglepetést. Úgy történt, hogy a legkisebb húga, Marika, akit az egész család különösen szeretett, nagyon megbetegedett. Már attól féltek, hogy a kislány hamarosan meghal.

Miska kiment a rétre, leült egy kőre és keservesen sírt. Könnyei a fűre hullottak. Egyszer csak hangokat hall:

– Szegény fiú sír, de nem is sejt, hogy éppen ő mentheti meg a testvérét. Milyen keveset tudnak az emberek a mi gyógyító erőnkről. A kis Mariska lázas, mentateát kellene innia, vad kaporral keverve. Amikor pedig elmúlik a láza, akkor sok vadsóskát kellene fogyasztania.

Miska csak most értette meg, milyen nagy ajándékot kapott az őzikétől: érti a virágok nyelvét, ez csodálatos! Gyógyító növényeket szedett, hazavitte és teát főzött belőlük a kis Mariskának. A kislány már másnap jobban érezte magát. Három nap múlva pedig el is felejtette, hogy beteg volt.

A hír mindig gyorsan terjed. A falubeliek megtudták, hogy Miska ért a gyógynövényekhez. Amikor valaki megbetegedett, Miska a növényekkel mindig segített.

Ez volt az a különleges ajándék, amit az őzikétől kapott.

A virágok felvonulása

A tiszta sön a fiúk lovascsapata vonult át. Báalba mentek a szomszéd faluba. Szép csokrokat vittek rózsából, liliomból, kardvirágból és más nemes kerti virágokból. A lovak sok szép vadvirágot tapostak el. A vadnövények megsértődtek, és zúgolódni kezdtek:

– Hát persze, a rózsák nemes virágok. Ültetik, locsolják, oltják és kapálják őket. Kiskertekben, parkokban nőnek. Messzi országokból szállítják őket. Verseket, dalokat írnak róluk.

– Nem csak dalokat, verseket, de egész regényeket. De még államok címerét is alkotják.

– Harcolnak is a rózsák jegyében – mondja a cickafark. – Akkor hallottam ezt, amikor a gyerekek a tanítójukkal kirándultak. Valaha Angliában 30 évig dúlt a rózsák háborúja.

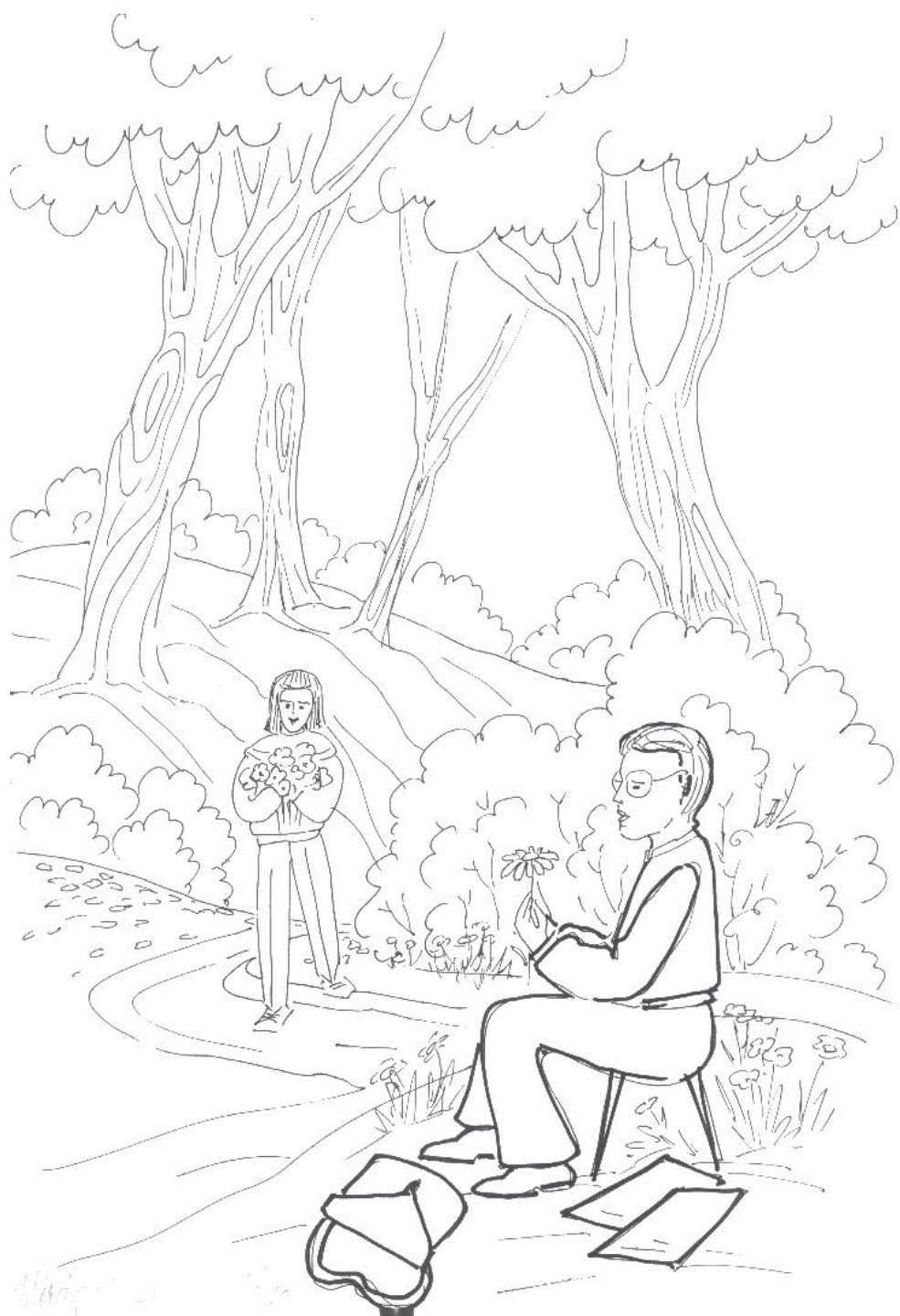
– Hogyan, a rózsák harcoltak? Hisz ők nem emberek – csodálkozott az útilapu. – Hogyan tudtak harcolni?

– No, nézd csak! Gondozzák őket, és azzal fizetnek, hogy harcolnak! – jegyezte meg az ibolya.

Éppen ebben az időben egy botanikus tanár gyógy-növényeket gyűjtött a tiszta sön. Meghallotta a virágok beszédét, mert ehhez is értett, és így szólt a növényekhez:

– Nem a rózsák harcoltak, hanem az emberek. Csak az egyik félnek fehér rózsza volt a zászlaján, a másiknak – piros. A háború neve volt: a fehér és a piros rózsák háborúja. De ne irigykedjete a kerti virágokra. Én, például, jobban kedvelem a vadvirágokat, és a feleségem, aki festőművész, kimondottan csak a vadvirágot és a tájat szereti festeni. Nézzéte, ott jön, és mi van a kezében? Egy nagy csokor vadvirág. Először lefesti őket csokorban, azután külön-külön kiszárítja őket gyógyteának.

– És ön, tanár úr, minek szed minket?

– Örömmel válaszolok. Szedtem kamillát, kiszáritom, sok betegséget gyógyít: szemgyulladást, bélbántalmakat, légzési betegségeket, torokgyulladást, a fogak betegségeit, orrbetegségeket. És ha még hozzáadunk cickafarkot, zsurlót, zsályát, mentát, vassfüvet, varádicskórót, meg sok mást, akkor szinte minden betegséget gyógyíthatunk velük. Ti, vadnövények jobban segíthettek az embereknek, mint a gyári orvosságok. A gyógynövényekből szirupot, pirulát készítenek. Ausztria, Hollandia, Németország, Svájc, Bulgária – híres gyógynövény-készítmény gyártók. A természetben nincs haszontalan növény, mindegyik hasznos valakinek: embernek, állatnak, madárnak. Az egyik gyógyít, a másik táplál, a harmadik árnyékot ad, védi a többit, védi a magvakat a kiszáradástól és a hidegtől. A növények eledelt adnak, építőanyagot, öltözetet. De vannak olyanok is, amelyek csak a szemünket gyönyörködtetik.

Megharagudtatok, hogy a lovak letapostak benneteket. De hisz erősek vagytok, erősebbek, mint a kerti növények. Ők nem bírják ki, már rég elpusztultak volna. Elfeledtétek, hogy az emberek, ha betegek, nem a kiskertbe mennek rózsáért, hanem a mezőre, tisztásra, gyógynövényekért. Ott keresnek orvoslást a bajukra. Tehát, ti nagyon fontosak vagytok az embereknek!

Istenünk úgy osztotta el a javakat, hogy jusson minden növénynek, bokornak, fának, minden állatnak, minden embernek. Isten előtt mind egyenlőek vagyunk!

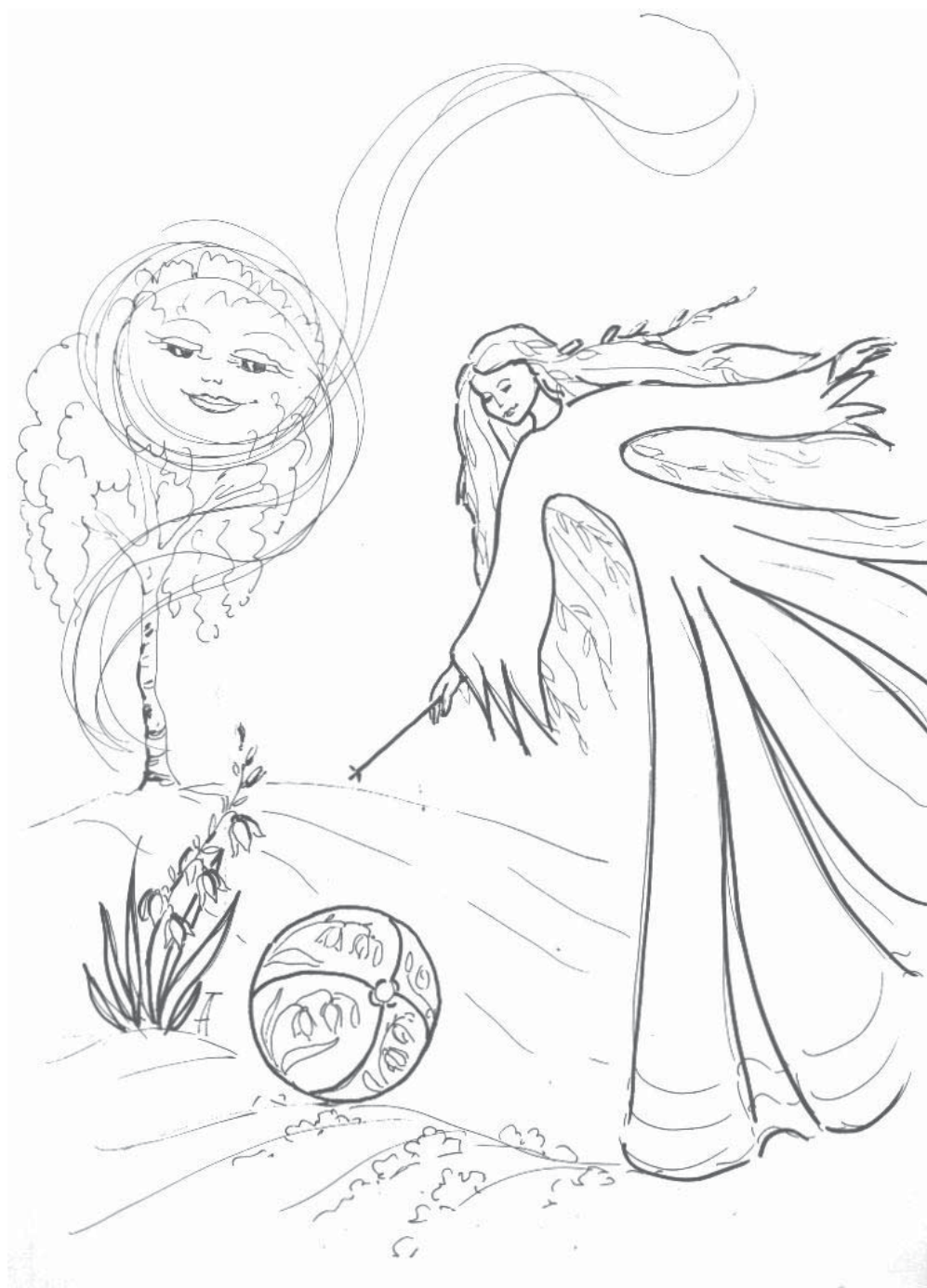
A szeszélyes harangvirág

A magas hegyek alján, hatalmas fenyő tövében nőtt egy gyönyörű harangvirág. Tudjátok-e, hogy miért kapta ezt a nevet? Bizonyára azért, mert a virága a harangra emlékeztet. Az erdő lakói, a madarak, nyulak, őzikék, de még az arra járó emberek is gyönyörködtek a szépséges virág láttán. Igen ám, de az embereknek, főként a gyerekeknek rossz szokásuk, hogy ha szép virágot látnak, leszakítják azt, és addig szorongatják a kezükben, amíg elhervad, majd elhajítják. Az erdő szélén gyakran látni letépett, fonnyadó virágot. A vadvirágok nehezen viselik a nedv hiányát.

A hajlékony harangvirág halványlila színében pompázott a fenyő tövében. Már magasra cseperedett, de még magasabb szeretett volna lenni, akár a fák.

Egy reggelen a fenyő halk sírásra lett figyelmes. Megkérdezte a fákat, ki sírhat itt, de azok jókedvűen susogtak, jól érezték magukat a ragyogó napsütésben az éjszakai csendes eső után. De valaki mégis sírt! Vajon ki lehetett az? A harangvirág volt. Bánatosan panaszkodott, hogy ő milyen kicsinyke, a fák pedig jó magasak. Senki sem tudta megvigasztalni az elégedetlen kis vadvirágot, ugyanis ő fa akart lenni.

A fák tanácskozni kezdtek, és úgy döntöttek, hogy a százesztendőös fekete fenyőhöz fordulnak tanácsért, amely a rengeteg erdő mélyén magaslott. A szellőtől kértek segítséget, aki szívesen továbbította kérésüket az erdő bölcséhez. Hamarosan meg is hozta az üzenetet: a harangvirágnak csak Zöldike, az erdő tündére segíthet. Most újból a szellőhöz fordultak, hogy az kerítse elő a jó tündért. Nemsokára megjelent Zöldike, lengő ruhája sárgás és kékes zöld színekben pompázott, szőke hajtincseibe fűzfalevelek voltak betűzdelve.

Zöldike figyelmesen meghallgatta a harangvirág óhaját. Nemigen tetszett neki a virág kívánsága, eddig még senki sem fordult hozzá ilyen furcsa kéréssel. De teljesítette a virág óhaját, nyírfává változtatta. A harangvirág megköszönte a szívességét, de öröme nem tartott sokáig.

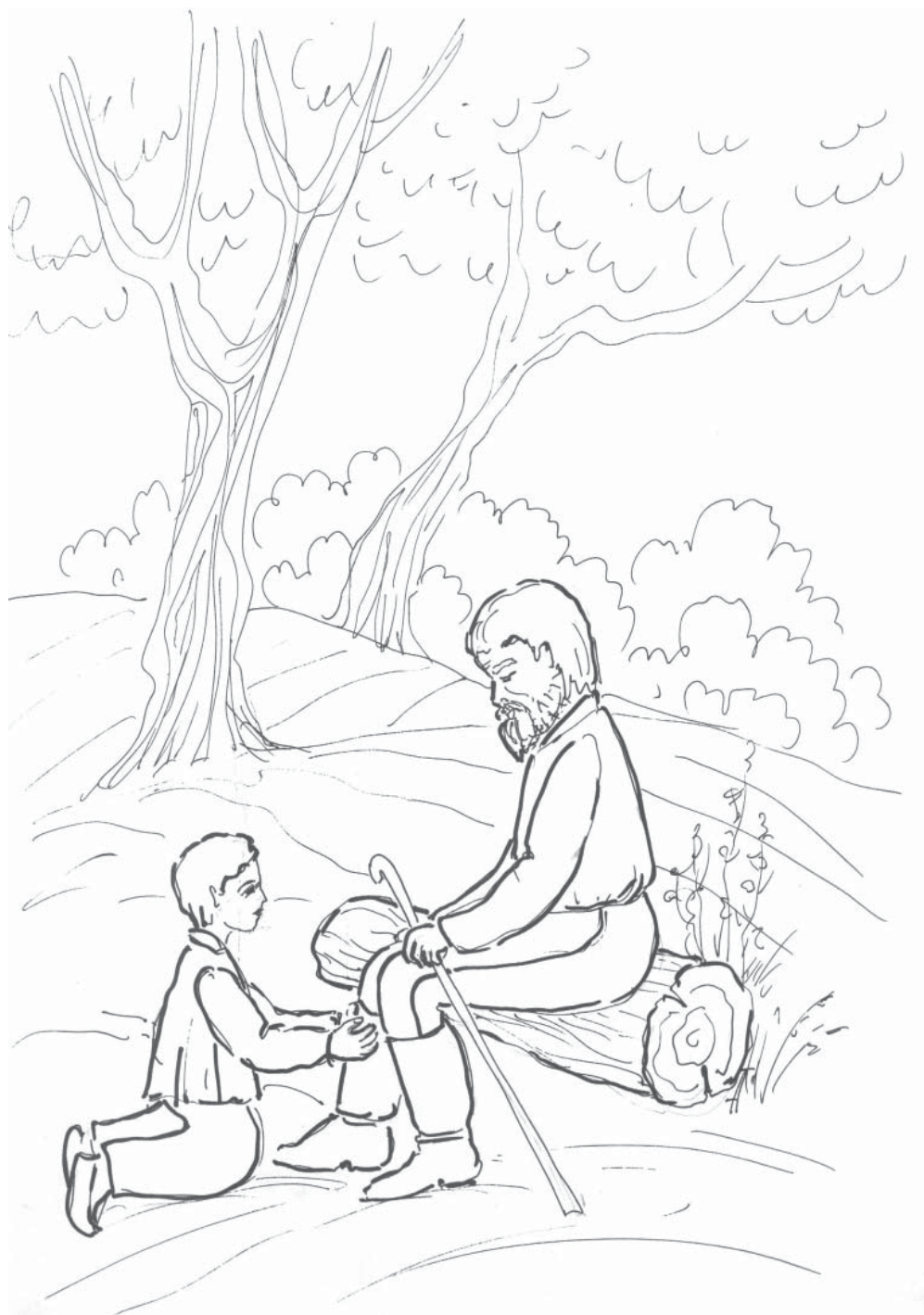
Egy szép napon egy nagy család kirándult az erdőbe. A gyerekeknek megtetszett a csinos nyírfa, ezért mellette ütöttek sátrat. Néhány napon keresztül vígan futkároztak, játszottak, labdáztak a gyerekek. A nyírfának pedig nagyon megtetszett az egyik kislány labdája. Szép, színes volt ez a labda, és olyan könnyedén pattant fel a földről, hogy azt öröm volt nézni. A nyírfának újabb kívánsága támadt: most labdává akart változni. Kérte is a szellőt, hogy tüstént keresse elő Zöldikét, aki őt labdává varázsolja.

Zöldike engedett a kérésnek, hisz jószívű volt. Szép, virágmintás labdává változtatta a nyírfát, és egy bokor alá rejtette. A szemfüles gyerekek rövidesen megtalálták a labdát, és alig tudtak betelni a rajta lévő virágok szépségével. Különösen egy harangvirág nyerte meg a tetszésüket.

– De kár, hogy ez a szép harangvirág csak festve van, nem élő. Mennyivel szebb lenne, ha itt nőne a réten! – mondta az egyik kislány.

Hogy mi történt ezek után? A szép labda virág akart lenni. Esedezve kérte Zöldikét, varázsolja vissza harangvirággá.

A tündérnek sok tennivalója akadt az erdőben: védelmezte a facsemetéket, a kis állatokat, ügyelt arra, hogy a kirándulók ne hagyjanak szemetet és tüzet az erdőben. Kissé neheztelt is a virágra. Megfogadtatta vele, hogy többé nem akar majd más lenni, mint akinek a Mindenható teremtette. Az erdő lakói helyeselték a bölcs intelmet.

Apóka almafája

Egy kis falusi házban békésen éldogélt egy népes, dolgos család.

Minden reggel szétszéledtek a családtagok: a gyerekek iskolába, a felnőttek munkába mentek. Otthon csak az ötéves Palika és a dédapa maradt. Palika szófogadó, kötelességtudó fiúcska volt. Mindig elvégezte azt a feladatot, amit az édesanyja rá bízott. A mamája minden reggel arra kérte, hogy gondoskodjon az apókáról. A fiú vigyázott, hogy a dédapa ne dolgozza túl magát, s minél többet pihenjen. Büszke is volt Palika arra, hogy ő vigyázhat az öregre. Egy percre sem hagyta magára. Az apóka viszont annak örült, hogy hasznos tagja a családnak, hisz ő vigyáz a dédunokára.

A mai nap különleges volt. Amikor kiürült a ház, az apóka magához hívta Palikát, és ezt mondta neki:

– Ma nagyon hasznos munkánk lesz.

– Apóka, neked nem kell már dolgoznod, te vagy a legidősebb a családukban.

– Ne aggódj, Palika, nem lesz az nehéz munka, de nekem nagyon fontos és az egész család számára hasznos.

Ezzel elővett a fészerből egy ásót és egy kapát, az öreg komódból pedig előkotorászott egy metszőollót. Kézen fogta Palikát, és elindultak az erdő felé, amely a falu végén volt.

Az erdőben az apóka keresett valamit a szemével. Palika meg is kérdezte:

– Mit keresel, apóka, talán segíthetnék?

– Egy kis vadalmaát keresek. Két évvel ezelőtt beoltottam egy finom fajta almával. Mostanra már biztosan megerősödött. Kiássuk, és otthon elültetjük.

Az apóka megtalálta a fát. Azonnal munkához látott: kiásta és megnyeste. Leült egy fatönkre megpihenni. Palika kér-

dezősködni kezdett:

- Apóka, hány év múlva terem majd alma ezen a fán?
- Gondolom, négy vagy öt év múlva.
- Apóka, és te hány éves vagy?
- Kilencvenöt.
- Akkor te már erről a fáról nem is fogsz almát enni?
- Hát, az biztos, hogy nem!
- Mondd csak, akkor miért fárasztod magad a faültetéssel?

– Azért, mert az ember ne csak azt tegye, ami neki hasznos. Én ezt az almafát elültetem, megnő, teremni fog sok éven át, táplálni fogja az embereket gyümölcsével. Én akkor már nem élek, de milyen jólesik majd hallani ott fenn az égben, amikor azt mondjátok: „Gyertek, megérett már a finom alma apóka almafáján!”

Az önzetlen Matyi

Volt egyszer egy varázsló, aki egy sűrű erdő közepén ütött tanyát. A háza körül kivágta a fákat, és kertet ültetett. A kertjében mérgező növényeket termesztett, amelyek fekete virága rettenetes bűzt árasztott. A magvaik még a virágoknál is mérgezőbbek voltak. A varázsló minden évben begyűjtötte a magot, megszáritotta, porrá zúzta és szélnek eresztette. Amerre sodorta a port a szél, ott az emberek megbetegedtek. Köhögés, torokfájás, kiütések, fej- és lábfájás kísérte a betegséget. A mérgező mag különösen télen fertőzött meg sok embert. Ezen a télen valósággal pusztított a veszedelmes betegség.

Élt a közeli faluban egy nagyon becsületes, dolgos legény. Matyinak hívták. Az ő jegyese, Rózsika is elkapta a betegséget. Már tavaszra járt az idő, és még mindig betegeskedett a leány, pedig húsvét után Matyi és Rózsika meg akarta tartani az esküvőt. A falu öregei azt ajánlották Matyinak, hogy keresse fel a jóságos tündért, aki már rég nem járt ezen a tájon, pedig ha jött, mindig meggyógyította az embereket.

Matyi a tündér keresésére indult. Igen ám, de nem tudta, merre menjen, hol lakhat a jó tündér. Elővette hát mélyen titkolt tudományát: azt, hogy értette a szél és a víz beszédét.

Először is a szelet szólította meg:

– Szél barátom! Érzem, hogy itt vagy, mert simogatod az arcom, egy kérésem volna.

– Itt vagyok, Matyi, mit kívánsz?

– Mondd meg, hogy merre találom a jóságos tündért. Szeretném elhívni a falunkba, hogy gyógyítsa meg a kedvesemet és a többi beteg embert.

– Sajnos, nem tudom, merre menj. Talán a forrás útba igazít. De ha a tündérnél jársz, kérdezd meg tőle, hová lett a régi erőm. Mostanában gyengébben fújdogálok, mint azelőtt.

Matyi megígérte, hogy teljesíti a szél kérését, és a forrás felé vette az útját.

– Forrás, kedves forrás, mondd meg, merre találok a jó tündért. Segítséget szeretnék kérni tőle.

– Hát azt bizony nem tudom, de talán a patak segít rajtad. Ha találkozol a tündérrel, kérdezd már meg tőle, miért fogyatkozom napról napra. Valaha sok jóízű vizem volt, szerették is az emberek, mert felfrissültek tőle. Most már egyre jobban apadok.

Matyi megígérte, hogy a forrás kérését is teljesíti, és a patakhoz sietett.

– Patak, patak, mondd meg, kérlek, merre találok a jó tündért, aki segítene meggyógyítani a kedvesemet és a falubeli beteg embereket?

– Haladj a medrem mentén. Figyelmeztetlek, hogy az utad nagyon nehéz lesz, de remélem, kitartó fiú vagy. Amint elérsz a százesztendős tölgyfához, az odújában megtalálod a jó tündért. De ha már ott jársz, egyúttal kérdezd meg, miért lassú a folyásom, miért nem vagyok képes olyan fürgén és vígan csörgedezni, mint a régi szép időkben. Közben jól vigyázz, mert a gonosz varázsló utolérhet, és te is megbetegszel.

Matyi megígérte a segítséget, és megfogadta a jó tanácsot. Elindult a patak mentén.

A patak figyelmeztette, hogy nehéz lesz az útja, de Matyi nem gondolta, hogy ennyi akadályba ütközik. A magas sziklákat megmászta, a vadállatok elől is el tudott rejtőzködni, hanem a varázsló kitartóan üldözte és minduntalan változtatta az alakját: hol farkas, hol hatalmas sas vagy sárkány képében jelent meg. Matyit csak az ügyessége és leleményessége mentette meg tőle.

Végre egy szép tiszta ösvényre talált, amely egy hatalmas fához vezette. Már beesteledett, és Matyi abból jött rá, hogy ez a tündér fája, mert az odújából fény szűrődött ki. Érezte, hogy most már biztonságban van. Batyuját a feje alá tette, ujjasával

betakarózott. Elaludt. Reggel nagy fényre ébredt. Azt hitte, hogy a nap süt ilyen erősen. De amint jól kinyitotta a szemét, egy szépségesen csillogó tündért látott a faágon ülni. Majd elolvadt a gyönyörűségtől. A tündér pedig kedvesen megkérdezte:

- Mi járatban vagy itt, bátor legény?
- Jóságos tündér! Több kérdésem is lenne hozzád.
- Jól van, kérdezz, de csak három kérdésedre válaszolok.

Matyi olyan sorrendben kérdezett, ahogy azt a szél, a forrás és a patak kérte.

A tündér így válaszolt:

– A szélnek pihennie kell egy keveset, akkor visszanyeri erejét. A forrást meg kell tisztítani, mert sok szemetet dobáltak bele a gondatlan emberek. A patak medrét egy nagy kő zárta el, azt kell eltávolítani.

– De még van egy kérésem, amiért éppen útnak indultam.

– Várj! – intette le a tündér. – Figyelmeztettelek, hogy csak három kérdésedre válaszolok.

Matyi elszomorodott, de semmit sem tehetett. Hazaindult. A szél már várta, és nagyon megörült, hogy csak annyi a baj, hogy pihennie kell. Amikor a legény a patakhoz ért, nekilátott a nagy kő elmozdításának. Sikerült is, és a patak nem győzött hálálkodni jótettéért. A forrást Matyi megtisztította. Egy halom szemetet szedett ki belőle. Gondolta is, hogy mennyi rendetlenséget képesek csinálni az emberek. A forrás is megköszönte jótéteményét, de észrevette, hogy Matyi szomorú. A fiú el is mondta, hogy a tündér csak három kérdésére válaszolt, a negyediket pedig, az övét, válasz nélkül hagyta.

– Látod, elsőnek a te kéréseddel kellett volna előhozakodnod.

– Na és az adott szavam? Hisz megígértem neked is, a pataknak, meg a szélnek is, hogy teljesítem kéréseiteket. Márpedig az ígéret kötelez.

– Ne búsulj, Matyi, te segítettél rajtunk, mi pedig segítünk a falu népének. Menj csak nyugodtan haza!

Amikor Matyi a falu határához ért, már látta, hogy másképp viselkednek az emberek: énekszót, vidám beszélgetést hallott. Megkérdezte, mi változott meg, amíg ő a tündérnél járt.

– Hát te tudod a legjobban, mert te kérted a jó tündért, hogy segítsen. Itt járt a faluban és minden beteget meggyógyított.

A szél, a patak és a forrás összefogtak, és bosszút álltak a gonosz varázslón. Hogy miképpen? Úgy, hogy a patak vizet kapott a forrásoktól, ettől megduzzadt, és elárasztotta a varázsló kertjét, házát. A szél pedig összeszedte minden erejét, és olyan vihart csapott a varázsló tanyája körül, hogy az összeomlott. A gonosz varázsló elmenekült a vidékről, többé nem is látta senki.

Azóta elkerüli a betegség az embereket ezen a tájon, nyugodtan és boldogan élnek.

A tehetséges Borka

Meg kell mondanom, kedves gyerekek, hogy vannak asszonyok akik könnyedén, erőltetés nélkül dolgoznak, mintha csak játszanának. Hát ilyen volt a faluban Boriska néni, akit mindenki csak Borkának szólított.

Ha Borka főzött: az valami különleges volt. Az étele fenséges illatot árasztott, és kimondhatatlanul finom volt az íze.

A mezőn serényen dolgozott, ügyes kezével egy dudvát sem hagyott maga után. A burgonya, a kukorica meg a káposzta a szemünk láttán nőtt, növekedett és úgy nézett ránk, mintha mosolyogna.

Esténként altatódalt énekelt a gyermekének. Ilyenkor a járókelők megálltak az ablak alatt, s hallgatták a gyönyörű hangját, mely olyan tisztán csengett, mint a madárdal, vagy akár a hegedű hangja.

Amikor a lakodalomban táncolt az urával, mindenki körbe állt, hogy gyönyörködhessen kecses, könnyű, lebegő táncában.

Borka gyakran hímezett, olyankor köréje sereglettek a gyerekek. Elmondta nekik minden minta eredetét és meg is magyarázta azokat. Télen rendszerint piros rózsát és sárga napraforgót hímezett, mondván, hogy télen hideg van, és ezek a színek melegséget sugároznak. Nyáron viszont sötétzöld fenyőket, kék vizű forrást, fehér felhőket hímezett, ezzel hozva egy kis hűsítő színt a forróságba. Megmagyarázta a minta felépítését is.

– Középre nagy rózsát hímeztem, köréje apró rózsákat.

Mindig akadt a gyerekek között valaki, aki megkérdezte:

– Miért nevezi rózsának és rózsácskának ezeket a szögletes formákat?

– Azért – válaszolta Borka – ,mert ez népi elnevezés. Minden mintában a nagy középső rész a rózsza, ami pedig körötte van, – rózsácska vagy kis rózsza.

Ezek után elmondta a gyerekeknek, hogy hová miért hímez lépcsőt, csigát, gyöngyöt, szarvat, ablakot, kerítést, kacsatáncot, farkasfogat, s azt is megmagyarázta, hogy ezek mind népi elnevezései a mintáknak.

– És tudjátok-e, kedves gyerekek, hogy minden táj asszonyainak vannak kedvenc színei? Egyesek fehér alapon feketével és pirossal szeretnek hímezni. Miért? Mert a piros az öröm színe, a fekete pedig a gyászé, szomorúságé. Mindkettőből kijut az embernek az élete során. De hímeznek még zöld és kék színű fonallal is. Vajon mit jelképeznek ezek a színek? Az eget, az erdőt és a patakokat. És ha fehér színnel hímezünk?

– A felhőket az égen, birkákat a réten – válaszolták a gyerekek.

– És vajon tudjátok-e, mit jelképez a sárga és narancssárga szín?

– A nap és búzakarász színei ezek – felelték a gyerekek.

– Igen, helyes. Ezeket a színeket kedvelik az alföldi emberek, mert ott sok a nap, megterem a búza, vagyis sok a sárga szín.

Gondolom, most már értitek, miért szerettek a gyerekek Borka néni körül sündörögni. És még valami, ami nagyon fontos: ha az ember szereti a munkáját, szívvel-lélekkel végzi azt, így a munka csak örömet tud szerezni.

Dolgozzunk örömmel, jókedvvel, mint a mi Borka nénénk!

A különös kislány, a zongora és a festmény

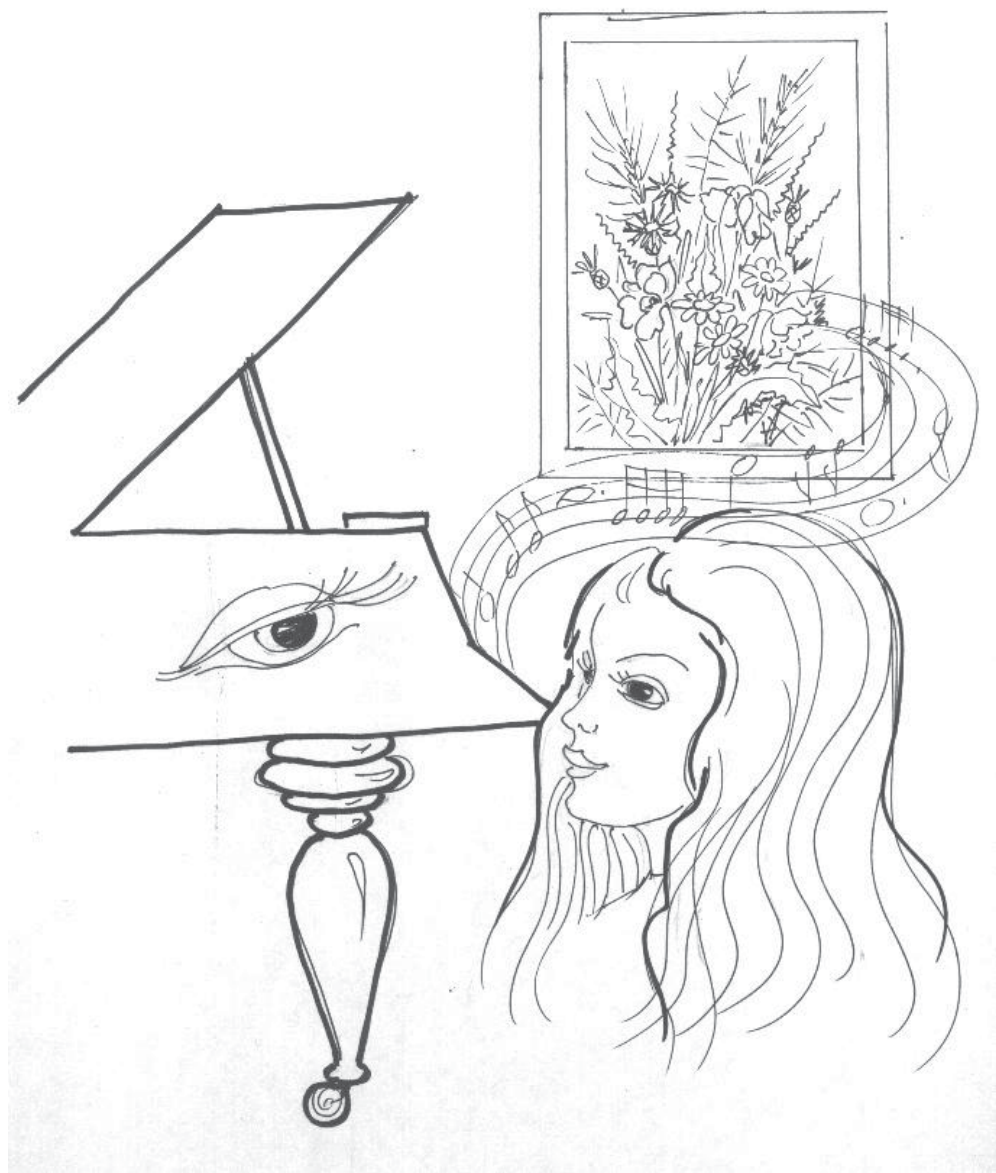
Volt egyszer egy zongora. Gyönyörű, bársonyos, kellemes volt a hangzása. Az emberek szerették hallgatni, de ő nem lett büszke a sok dicséret hallatán. A szobában szép mezeivirág-csokrot ábrázoló festmény függött a zongorával szemközi falon. A zongora nap mint nap gyönyörködött a tarkabarka virágokban. Nagyon szerette a képet. Néha arra gondolt, hogy neki miért nincsenek ilyen káprázatos színei.

A virágcsokros kép pedig szerette hallgatni a zongora lágy hangját. Ilyenkor maga elé képzelte a rétet, ahol a virágai nőttek. A csokor emlékezett arra, hogy a művész festés közben egyenként megsejmelte minden virágot, megfigyelte a formájukat, a színárnyalatukat, illatukat. Néha beszélt is a virágokhoz:

– Nahát, de szép vagy, mezei pipacs! A te színedhez hasonlót aligha lehet festékből kikeverni. És te, harangvirág? De miért van a nevedben a harang? Vajon az alakod miatt, vagy máshonnan ered a neved?

Festés közben a művész gyakran elgondolkozott a mezei virágok hasznán, a könyvekből, a népi hagyományokból már tudta, hogy azok gyógyító hatásúak. Ez szülte azt a gondolatát, hogy talán a lefestett növények is gyógyíthatnak. Mindenesetre szerette volna, hogy a kép jó hatást gyakoroljon a szemlélőre.

Annyira beleélte magát a munkájába, hogy festés közben még énekelt is. A dallamok, ki tudja hogyan, de beleépültek a festménybe, és a zongora hallotta mindezt. Annyira szerette volna lejátszani ezeket a dallamokat, de a zongorajátékosok a saját kedvük szerint, kottából vagy improvizálva ütögették vagy nyomogatták a billentyűket. A zongora várta az alkalmat..., és az végre eljött.

Egy napon vendégek érkeztek. Volt közöttük egy érdekes kislány. Anikónak hívták. Hogy miben volt érdekes? A különös fantáziája miatt. A szülei mondogatták, hogy mindig lehetetlen dolgokon töri a fejét. Például a könyvet nemcsak olvassa, de beszél is hozzá. Vagy beszél a cipőjéhez, a ruhájához, de még a csészéhez is, amelyikből iszik.

Ez az Anikó, mihelyt betette a lábát a rokonok házába, azonnal felfedezte a nagy, öreg billentyűs hangszert. Valahogy úgy tűnt neki, mintha a zongora rákacsintott volna. Hamarosan beszédbe is elegyedett a zongorával. Hogyan beszélgettek? Hát megérzéssel, vagyis ő érezte a zongora gondolatait, az meg az övéit, így tudta meg Anikó a zongora titkos vágyát — lejátszani azokat a melódiákat, amelyeket a festőművész énekelt a virágok festése közben. Ezek elbűvölő dallamok voltak, mert a virágok gyönyörű alakja, színe és illata szülte őket. Anikó volt az – mivel nem tudott zongorázni –, akire várt a zongora. Így a maga módján tanította meg őt játszani.

A felnőttek felfigyeltek a kislány furcsa viselkedésére: napphosszat ült a zongoránál, valamit motyogott, halkán ütögette a billentyűket. Senki sem sejtette, hogy ez Anikó és a zongora egymásra találása volt. És az eredmény, mivel minden tevékenységnek van célja, hamar megmutatkozott. Egy nap Anikó szép, lány, andalító zenét kezdett játszani a zongorán mindenki nagy csodálatára, hisz tudták, hogy sohasem tanult zongorázni. A kislány boldog volt, de a zongora még nála is boldogabb. Ha valaki megfigyelte volna a mezeivirágos képet, akkor különösen csillogó színeket látott volna, mert ezeket a szép dallamokat a festő álmodta bele a képbe.

Később Anikóból híres zongoraművésznő lett, és továbbra is hűséges barátja maradt az öreg zongorának és a mezeivirág-csokros képnek, élete legbecsesebb ajándékainak.

A harangszó

– Kedves kis unokám, hallod a templomunk harangszavát?

– Miért mondod azt, hogy harangszó, hiszen a harang nem beszél? – érdeklődik kíváncsian a kis Adél.

– A nagymama megsimogatja unokája fejét, és mesélni kezd:

– Kedvesem, te már iskolába jársz, és tudnod kell, hogy a beszédünkben a szavak különböző hangokból állnak. A harang – hang, hangzik, tehát szintén beszél hozzánk a maga módján, a harang szaván.

– Ha én azt mondom, jó estét, azt mindenki megérti, de a harang beszédét ki érti?

– Ugyanúgy mindenki – folytatja a nagy –, mert messzire hallatszik és érthető. A harang beszéde bonyolult, de ugyanakkor egyszerű is. Minden üzenete másképp hangzik: reggel jó reggelt kíván, délben imára szólít, este pedig jó éjszakát mond a hívőknek. Ha figyelmesen hallgatjuk a harangszót, még más üzenetet is megtudhatunk tőle. Például, érthetően tudatja velünk, hogy keresztelő lesz a templomban vagy esküvő készül. De azt is értésünkre adja, hogy valaki eltávozott az élők sorából. Másképpen szól a hívó harang, amely misére, istentiszteletre gyűjti az embereket vasárnap vagy ünnepeken.

Minden évben egy alkalommal elnémulnak a harangok. Ilyenkor azt mondjuk, hogy a harangok Rómába mentek. A húsvétot megelőző csütörtöktől szombatig némák a harangok. Majd Jézus Krisztus feltámadásakor ünnepélyesen felcsendülnek.

Régen, évszázadokkal ezelőtt a harangszó sokkal több információt közölt. Akkor még nem volt rádió és tévé, ezért az emberek a fontos híreket a harangszóból tudták meg. Például

hirdette, ha a népnek új királya lett, vagy ha háborúra készült az ország. Ha elemi csapás közeledett, »félrehúzták« a harangot, ami bizony, vészjelzően hangzott. Hajdanán abban is hittek az emberek, hogy imával és harangozással feloszlathatók a viharos felhők. Sőt, arról is meg voltak győződve, hogy harangjuk hangos szavával elűzhető a gonosz szellem és az ellenség.

– És azt tudod-e, hogyan készülnek a harangok? – kíváncsiskodott tovább az unoka.

– Tudod, gyermekem, minden harangnak más és más a hangzása. Ez nagyon sok mindentől függ: a fémtől, amiből készült, a nagyságától, a falának vastagságától és nem utolsósorban a torony magasságától, ahol a harang elhelyezkedik. Ezért a hegyekben a templomokat a magas dombokra építették. A harangot ércből készítik. Az ércet felhevítik és kész formába öntik. Amikor a felolvasztott fém kihűlt, széttörik az alakot adó formát. Ezután a harangot szépítik, csiszolják, és kipróbálják a legmegfelelőbb ingát, hogy minél szebb hangzást adjon. Így készül el egy-egy harang, és persze, mindegyik egyedi darab. Ahány harang, annyi a hangzása. A kisebb méretű harangok hangja magasabb, a nagyobbaké – mélyebb, a legnagyobbaknak zúgó-búgó bársonyos, messzire hallatszó hangja van. Készítenek harangot rézből is, olykor ezüsből, de még aranyból is. Ezenkívül készítenek harangot kristályból, üvegből, sőt agyagból is. Ezek kicsi kellék-harangok, vagyis inkább csengettyűk. A csengettyű valószínűleg a harang elődje lehetett. Ugye, milyen szép a csilingelése?

– És miért virág formájú a harang? – kérdez tovább a kis unoka.

– Nem is tudom, kedves Adélkám. Egy bizonyos, hogy a virág, amelynek harangvirág a neve, előbb volt, mint a harang. Hogy a nevét a harangtól kapta-e, vagy tőle származik a *harang* szó, ez szerintem, vitatható. Talán a virág szép alakját mintázták, amikor a harangot kitalálták? De nem csak a szép alakját, hanem a virág hangzását is. Most csodálkozol, kedves unokám?

Bizony van egy harangvirág-fajta, amelyet ha megrázogatunk, igen finom hangot ad.

– És ki szólaltatja meg a harangot? – érdeklődik a kíváncsi kislány.

A nagymama készséggel válaszol:

– A harangot erős férfikéz szólaltatja meg, a harangozó keze. Eloldja a vastag kötelet, amellyel a harang rögzítve van, óvatosan meghúzza, majd megengedi. Az inga a ritmikus húzogató következtében megérinti a harang falát. Megkondul a harang, és zenéje zengve-bongva száll a magasba. Ez a hang semmivel sem téveszthető össze. A harangozó munkája ezzel nem ért véget, mert ahhoz, hogy szépen hangozzék a harang melódiája, lélekkel kell azt végezni. A harangozás – művészet, amit szívesen hallgatunk. Még zeneszerzők is vannak, akik szép zenét komponálnak a harangokra.

Gyerekkorunk óta emlékezünk templomunk harangszavára. Ez a hang a fülünkbe vésődött és utolsó napjainkig ott marad. Ezért van az, ha valahol meghallunk egy harangszót, visszaemlékezünk a miénkre, és úgy érezzük, hogy hozzánk szól, a mi templomunkból, a mi harangunk.

A találékony Pista bácsi

Valamikor régen, már száz éve is annak, hogy egy kicsi faluban élt egy legény, Pistának hívták. A dolgos fiúnak nem volt párja az egész vidéken. A falu szélén saját kezével épített magának egy takaros házat. Egyedül élt, mert árva fiú volt. Nem volt az égvilágon senkije. Az emberek már nem is emlékeztek arra, hogyan került a falujukba. Gondoljátok, kedves gyerekek, hogy ez véletlen volt? Hát nem! Mert a szomszéd faluban élt egy árva leány, a Panna. Kis házikóban lakott, amelyet a szegény sorsú szüleitől örökölt. Pista és Panna nem ismerték egymást. Ti már sejtitek, ugye, hogy ők ketten találkoznak a mesében. Így is volt!

A két falu lakói nagy ünnepeken közös istentiszteleten vettek részt, mikor melyik faluban. Hát úgy történt egyszer, hogy a húsvéti nagymisén Panna falujában egymás mellé került a két fiatal. Pista nagyon szép éneklést hallott maga mellett, ránézett a leányra – és beleszeretett.

Ha ez nem történt volna, a mesém nem folytatódna.

Ettől a naptól kezdve Pista minden vasárnap a szomszéd faluba járt a templomba.

Itt az ideje, hogy elmondjam, milyen fiú is volt ez a Pista. Hát azonkívül, hogy dolgos ember, nagyon mutatós legény volt: magas, fekete szemű, göndör hajú. Magától értetődik, hogy Panna is észrevette, és mindig Pista mellé furakodott.

Hogy azután mi történt, ugye kitaláljátok. Hát persze! Egymásba szerettek. Azt mondanom sem kell, hogy Panna a falu szépe volt.

Panna falujában esküdtek örök hűséget egymásnak, a templomuk oltára előtt. Pista átköltözött Panna házába, a sajátját pedig odaajándékozta egy szegény családnak, akiknek nemrég dőlt össze a házuk.

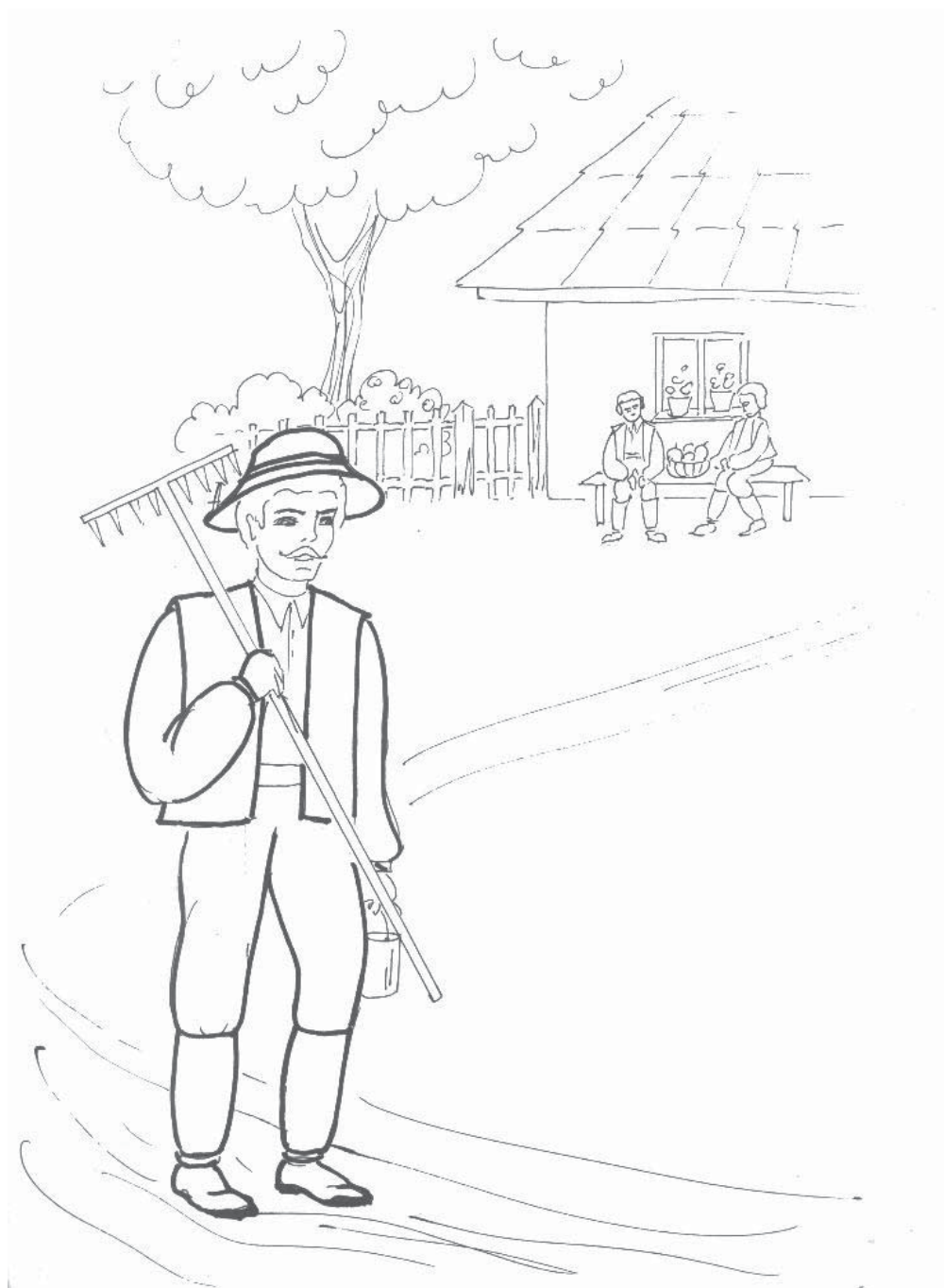
A két dolgos fiatal hamarosan új otthont épített magának. Nem volt az nagy ház, de minden járókelő megállt előtte, hogy gyönyörködjön benne: a sok muskátliban az ablakokban, a szép virágokban a kiskertben, a gyönyörű hímzett függönyökben, a szépen faragott kerítésben.

Az idő múlt. A fiatalok szerették egymást, és sokat dolgoztak. Már két új szobával bővítették ki a házat, szélesítették az udvart és a kertet; az istállóban ló meg tehén is volt. Mindenük megvolt, csak a gyermekáldás került el őket. Mindennap imádkoztak és kérték Istentől ezt az ajándékot. Istenünk meghallgatta kérésüket, és duplán ajándékozta meg őket: Panna két ikerfiút hozott a világra. Nagy volt az öröm, a boldogság! Panna úgy vigyázott fiaira, mint a szeme fényére, a férje mindenben segített neki. Nem győztek eleget hálálkodni az Isten áldásáért.

Az ikrek szépen növekedtek. Olyan szép gyerekek voltak, hogy az egész falu gyönyörködött bennük. Panna és Pista túlságosan is féltették és kényeztették az ikreket. Azok álló nap csak játszadoztak, anyjuk pedig csak olyan ételleket főzött, amit a gyerekek szerettek. Minden úgy történt, ahogy azt a fiúk kívánták. És ez bizony nagy hiba volt, mert semmittevők, lusták lettek. Már 16 évesek voltak és még mindig nem csináltak semmit, elvárták, hogy apjuk, anyjuk végezzen el a portán minden munkát. Egy este, amikor a fiúk már elaludtak, tanácskozásba kezdtek a szülők, de nem jutottak semmire, mert szigorúsággal nem akarták munkára fogni féltett gyermekeiket.

A fiúk már húszévesek lettek. Derék, mutatós legények, szépen énekelnek. A lányoknak nagyon tetszenek, szívesen táncolnak velük a bálkon. Az ikrek már ki is szemelték maguknak a lányokat. Elérkezett a nősülés ideje.

A szülők nagy gondban voltak: hogyan áll meg a lábán, az életben ez a két szép szál, de lusta fiú, méghozzá családostól. Sok éjszakát virrasztottak át, gyötrődve a fiuk sorsán. Végre egy reggel az apa bejelentette, hogy megtalálta a megoldást. És hogy mit talált ki, hamarosan megtudjátok.

A két fiúnak nagy lakodalmat csaptak. Az egész falu mulattott. Sok ajándékot kaptak a fiatalok. Az apjuk előre megvette a bútort a két tágas szobába, ahová beköltözhetnek. De a lakodalomban kijelentette, hogy az igazi ajándék ezután következik.

Úgy is lett. A lakodalom utáni héten magához hívta fiait, és ezt mondta nekik.

– A mi nagy ajándékunk a ház mögötti földben van beásva. Ha akarjátok, ássátok ki! A fiúk kíváncsiak lettek és ásni kezdtek. Nehezen ment a munka, nem voltak hozzászokva, de azért nem hagyták abba. Már a kert felét felásták, amikor megkérdezték apjukat:

– Ebben a földben semmi sincs, hátha fölöslegesen dolgozunk?

– Arany van ott, fiacskáim, sok pénzt érő arany! – felelte az apjuk, kajánul mosolyogva a bajsza alatt. S közben azt gondolta, hogy mivel ősz van és a fiúk jó mélyen ásnak, jó lesz bevetni a földet őszi búzával.

Amikor a fiúk felásták az egész szántóföldet, és este fáradtan hazamentek, így szóltak szüleikhez:

– Apám, anyám, ott nincs arany, nem is volt, ezt már megértettük. De a föld jó mélyen van felásva, mit vessünk bele?

Felcsillant a szülők szeme:

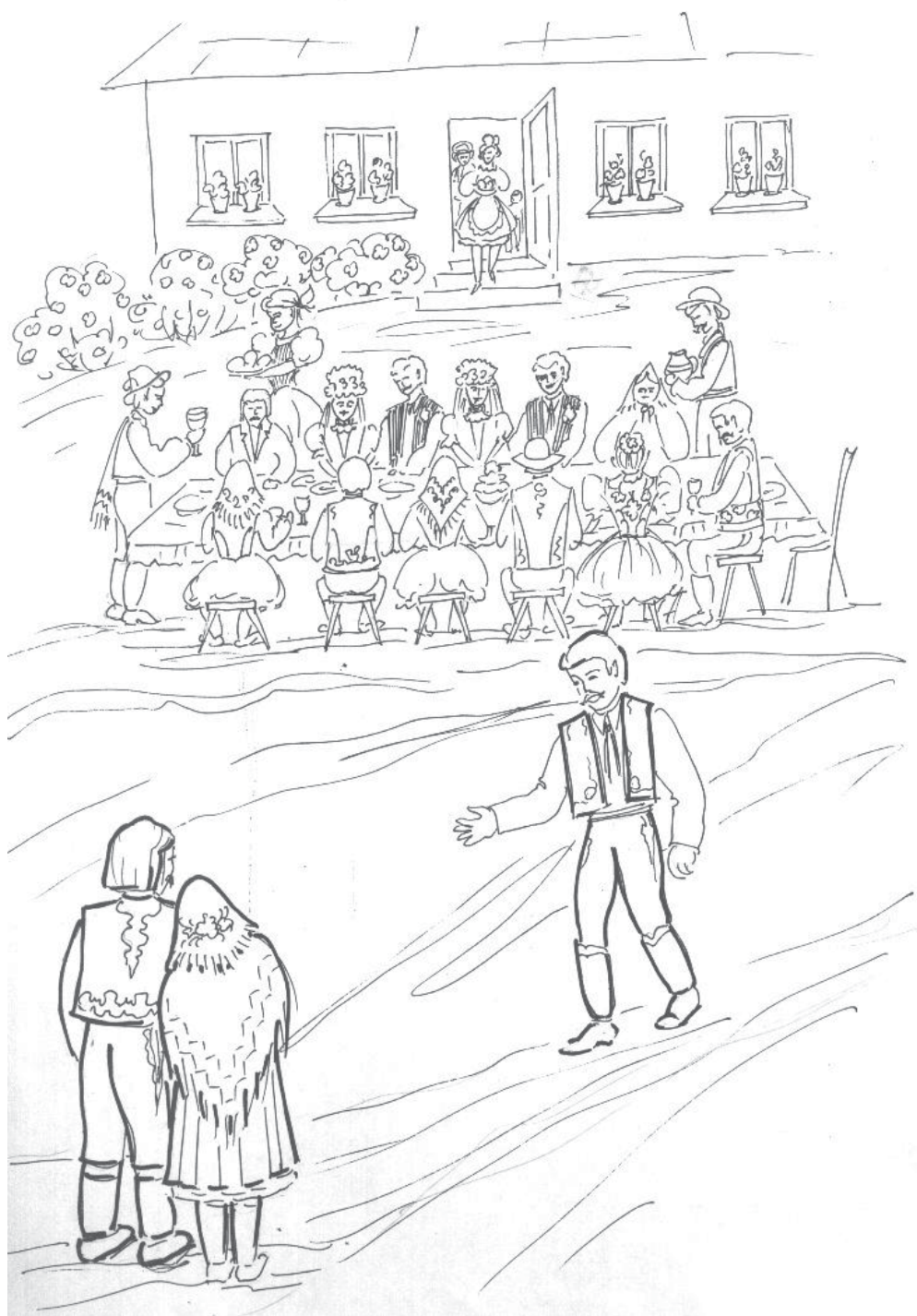
– Persze, hogy nem marad üresen a föld! Bevetjük gabonával.

– Minek nekünk annyi gabona? – kérdezte az egyik fiú.

– A fölösleget eladjuk jó pénzért – felelt a másik.

– Na látjátok, kedves gyermekeink, ez a mi nászajándékunk.

És az ajándék tényleg nagy volt, sok aranyat ért, mert a fiúk megéreztek a munka ízét, örömét, és megértették, hogy nélküle nem lehet élni. És ez az élet nagy igazsága!

Mi a szegénység, és mi a gazdagság

A történet egy meglehetősen nagy hegyi faluba visz bennünket. A faluban főként szegény emberek éltek, de volt néhány gazdag is.

Ferkó gazdag ember volt. Nagy volt a mezője és sok a jószága. A burgonya és a kukorica minden évben jó termést adott, mert az istállókból elég trágya került ki, és voltak jó lovai, ezért jól megművelte a földet. Magtárakat építtetett, hogy legyen a sok termést hol tárolni. Örült minden kukoricacsőnek, minden zsák burgonyának. És mindig keveselte a termést, még többet akart. Rossz természete volt: kinevette a szegényeket, gúnyt űzött belőlük. De két gyermekének példamutatóan gondját viselte.

János szegény embernek számított. Csak kevés földje és egy kecskéje volt. Felesége és három gyermeke. Amikor megszülettek ikergyermekei, Ferkó kinevette:

– Szegény János, már öt gyereket kell etetned!

– Igen, hála Istennek, megajándékozott még két gyermekkel!

– válaszolt János. – Elmúlt egy év, a nyár nem kedvezett a termésnek, sok volt az eső, azután jött a nagy szárazság. Ferkónak sok tartaléka volt, de nem segítette ki Jánost, amikor az kölcsön akart kérni tőle burgonyát és kukoricát azzal, hogy a jövő évi termésből megadja. Nehéz volt az élet János családjában. De a gyerekei örömet szereztek az egész falunak: szépek, okosak, ügyesek, dolgozók, tehetségesek voltak. A tanító az iskolában nem győzte eléggé dicsérni őket. Ferkó a gyerekeit a városban taníttatta, volt rá pénze. Büszkék, gőgösek lettek, ritkán látogattak haza. Amikor pedig felnőttek, szégyellték falusi szüleiket, csak a pénzük kellett. Így maradtak Ferkóék öreg napjaikra egyedül.

És János? Csekély szántóföldönjén olyan szeretettel munkálkodott az egész család, hogy mindenki megcsodálta azt. Olyan tiszta és rendezett volt ez a mező, mint egy takaros házikert.

Egyik év őszén, miután betakarították a termést, János megrendezte a két legkisebb gyermeke, az ikerleányok lakodalmát. Sok vendéget hívtak, a kertben terítették meg az asztalokat. Jókedv, vidámság, öröm uralkodott. Csak Ferkó állt oldalt a feleségével, aki nem tudta elrejteni könnyeit, mert a gyerekeik még csak meg sem hívták az esküvőjükre.

János odament hozzájuk, és meghívta őket az asztalhoz. Már elfelejtette azt, amikor Ferkó nem akarta kisegíteni a családjukat a bajból.

Nem az a gazdagság, ami a kamrákban van, hanem az, ami a lelkünkben rejtekezik.

A közös munka ereje

Egyszer, amikor Marianna felhúzta a kesztyűjét, véletlenül ugyanabba a kesztyűujjba csúsztatta a mutató- és a középső ujját. A mutatóujj mérges lett, mert megszokta, hogy ő parancsol minden ujjnak, ő dönti el, ki mit tegyen.

– Nos, mi van? Már te is az én szobámban akarsz lakni? – mordult fel. – Nincs sajátod?

– Bocsáss meg! – mondta szégyenkezve a középső ujj –, akaratomon kívül történt.

A mutatóujj nem nyugodott meg.

– Micsoda dolog az, hogy valaki engedély nélkül tolakodik be másnak az otthonába.

Közbeszól a gyűrűsujj:

– Ez valóban nem szép. Mindennek megvan a maga rendje és helye. Én egyetértek a mutatóujjal.

Most mély hangján megszólal a nagyujj.

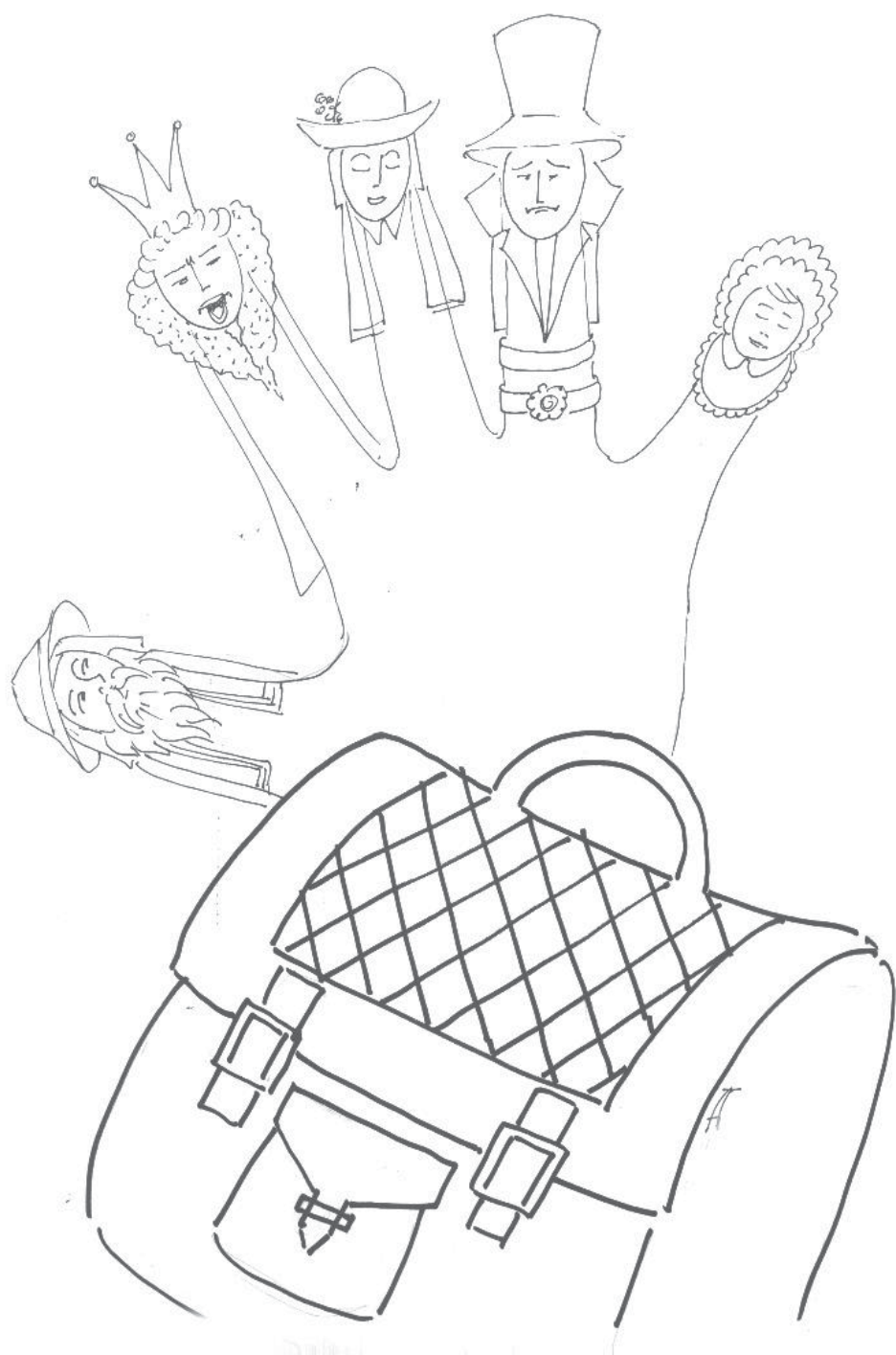
– Nyugodjatok meg! A középső ujj már bocsánatot kért, és ezzel a vita befejeződött.

Rövid ideig csönd honolt. Egyszer csak megszólalt a kisujj vékony cinegehangján:

– Bocsánat, hogy beleszóllok a vitátokba, hisz én csak egy kisujj vagyok. Szerintem ti teljesen megfélelkeztetek arról, hogy mi mindannyian egy kézhez tartozunk, a Marianna kezének ujjai vagyunk, és az ő számára egyformán nélkülözhetetlenek.

– Úgy érzed, hogy te is ugyanolyan fontos vagy, mint én? – csattant fel a gyűrűsujj. – Ha ez valóban így lenne, rád is húznának gyűrűt, de nem teszik.

– Na, most már elég az okoskodásból! Ha azt hiszed, hogy én csupán azért nem vagyok olyan fontos, mint te, mert nem viselek gyűrűt, akkor nagyon tévedsz – szólalt meg a nagyujj.

– Szerintem az ezüstnél és az aranynál sokkal értékesebb az elvégzett munka. Mindegyikünknek megvan a maga feladata. Én segítek a kenyérszelésben, segítek varrni, írni, festeni, de mindez nem sikerülne a mutató- és a középső ujj nélkül. Képzeljétek magatokat a következő helyzetbe: bőröndöt vagy valami egyéb súlyos csomagot kell cipelnetek. Ilyenkor szükség van az összes ujra. Három ujjal elég nehéz lenne csomagot cipelni. Öt ujjal sokkal könnyebb.

– Úgy érted, hogy még a kicsi ujj is segédkezhetsz a munkában?
– érdeklődött kíváncsian a gyűrűsujj.

– Így igaz. Nélküle nehezebb volna dolgozni.

Így vitatkoztak Marianna ujjai. Vajon kinek volt igaza? Ti mit gondoltok, gyerekek?

Én azt ajánlom: próbáljátok meg. Vegyétek fel az iskolatászkát a mutató- és a nagyujjatokkal. Nos, mit észlelték? Ugye, nagyon nehéz? ... Most próbáljátok megemelni három ujjal. Még mindig nehéz... Még négy ujjal is. Ám, ha mind az öt ujjatokat használjátok, a táska biztosan könnyebb lesz. Szerintetek is így van?

Most pedig gondolkozzatok el azon, miért van a kezünkön öt ujj?

Egy kis tanulság: meg kell becsülni mindenkinek a munkáját, még a legkisebbét is, mert az is a közös munka része. A közösen végzett munka mindig könnyebb, vidámabban megy és hasznosabb.

A kíváncsi csillag

Egy fényes csillag, amely éjszakánként a földgolyó fényeiben gyönyörködött, egyszer elhatározta, hogy leszáll a földre, s megnézi, hogyan élnek ott az emberek. Bolygónknak arra a felére szállott le, ahol éppen éjszaka honolt. Szép lassan ereszkedett le a földre, nehogy megijesszen valakit vakító fényével. Találomra egy nagy családi ház ablakain kukkantott be. Gazdagon berendezett, szép és tiszta volt a lakás. A kandallónál mégis szomorúan üldögélt két ember. Férj és feleség.

Vajon miért szomorúak? Hisz mindenük megvan. A csillag meghallotta és megértette a beszédüket: a családban nincs gyermekáldás. Megsajnálta őket. Tovább szállt, míg egy nagy emeletes ház ablakai mögött meglátott egy kivilágított lakást. Benézett. Amit ott látott, egyáltalán nem tetszett neki:

Juliska mosdatlan,
Karcsi mocskos,
Dani játéakai szétdobálva,
Kati ruhástól bújt az ágyba.
Zolika füzetei szerteszét,
Marika nem mosta el az edényt.
Ráadásul a nagy fiú, a Jóska,
sáros cipőjét a szobában vette le.
Mindenütt rendetlenség, hanyagság.
Hát ilyen ez a földi világ?

A csillag nem tudta, mire vélje ezt. Vajon hol vannak a gyerekek szülei, hogyan nevelik csemetéiket? Aztán elhatározta:

– Ennek utánajárok! Most vissza kell mennem a helyemre az égen, de holnap újra eljövök.

Úgy is tett. Másnap éjszaka nem volt könnyű megtalálnia az ismerős lakást, mert most nem égett a villany, de mégis sikerült ráakadnia. Besugározta egyik fénycsóvájával a szobát, és megpillantotta az ismerős gyerekeket. Aludtak. Örömmel látta, hogy tisztán fekszenek az ágyban és a holmijukat is rendbe rakták. Vajon mi okozta ezt a változást? Bekukkantott a másik szobába, hát látja, hogy az apa is, meg a mama is otthon van. A sötétben halkán beszélgetnek:

– De jó, hogy ma nem vagyunk éjszakai szolgálatban, legalább rendbe tettük valamennyire a gyerekeket! Ha nem lennének olyan sokan, könnyebb dolgunk lenne!

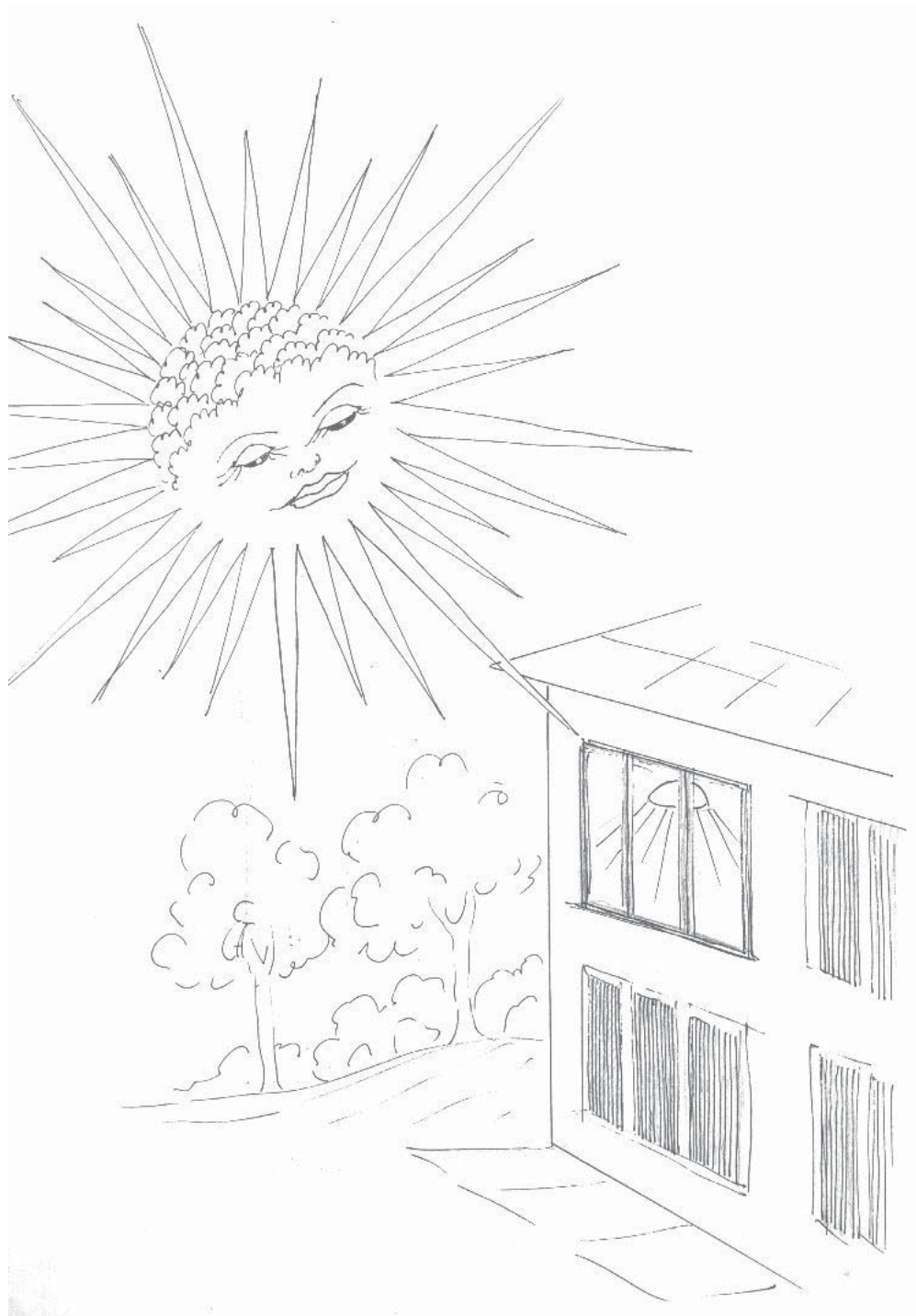
– Hogy mondhatasz ilyet? – szólta az apa. – Hisz mindegyik szép, okos, egészséges, csak az a baj, hogy minden második napra magukra maradnak, ezért rendetlenek, pedig mindig meghagyjuk a nagyobbaknak, hogy felügyeljék a kicsiket.

– Ők is gyerekek még, nem várhatjuk el tőlük, hogy minket helyettesítsenek.

Most értett meg mindent a csillag: a szülők kénytelenek magukra hagyni a gyerekeket.

– Furcsa élet van a földön – gondolta –, vannak gazdagok, akiknek dolgozniuk sem kell, de nincs gyermekük, akire vigyázzanak, neveljék. És vannak szegények, akinek kevés idejük marad a gyermekeikkel foglalkozni. Nálunk az égen mindenben rend van, minden csillag tudja a helyét és nap mint nap végzi a feladatát. Miért ne lehetne ilyen rend a földön is? Valamiképp segítenem kell ezeknek a gyermekeknek.

A következő éjszaka már tudta, mit fog tenni. Amikor leereszkedett a földre, és megint rendetlenséget talált a lakásban, mert a szülők dolgoztak, álmot küldött a gyerekekre. Juliskát a szappan meg a szivacs kergette álmában. Karcsi keze fekete volt, mint a kéményseprőé. Dani futott a játécai elől, mert azok üldözték. Kati azt álmodta, hogy sok kis manó cibálja, ráncigálja le róla a ruhát, cipőt. Zolika álmában a füzetek, könyvek

száguldoztak a lakásban. Mari fülében a mosatlan edények csörömpöltek. Jóskát a cipője bökdöste sáros orrával.

A gyerekek, mintegy vezényszóra, kiugrottak az ágyból, és mindegyik nekilátott a munkának, és olyan ügyesen, hogy a csillag nem győzte figyelemmel követni őket. Amikor mindent elvégeztek, körülnéztek a lakásban, egymásra mosolyogtak, és elégedetten nyugalomra tértek.

A csillag nagyon boldog volt. A terve sikerült: lehet rendben és tisztaságban élni, még ha szegény is az ember.

Reggel a szülők, amikor hazajöttek a munkából, és a gyerekek még aludtak, nem győztek eleget csodálkozni.

– Ez nem lehet más – mondta a mama – ,csakis az, hogy itt járt egy jó tündér és mindent rendbe tett.

Együtt könnyebb

Fenn a magasban, de még annál is magasabban sötét, viharos, nehéz felhő gomolygott. Olykor nagy záport zúdított a földre, máskor hóvihart kavart, de mindig kellemetlenséget hozott az embereknek. Mennyivel jobb lett volna zápor helyett egy nyugodt eső, és hóihar helyett – szállingózó hó! A felhőnek barátja volt a szélvész. Ha találkoztak, mindig nagy bajt okoztak az embereknek, de az állatoknak és a növényeknek is. Amikor elindultak a találkozóhelyükre, az emberek hangulata romlott, az állatok nyugtalanok lettek, mert érezték, hogy valami nagy elemi csapás közeledik.

De léteztek a magasban a mi ismerőseink, a játszadozó, jóindulatú, apró fehér felhőcskék és a szélvésszel megütköző lágy szellők.

A sötét felhő épp találkozni készült a szélvésszel, amiről még idejében tudomást szereztek a felhőcskék meg a szellő.

Tanácskozni kezdtek:

– Bizony, a sötét felhő elég nagy és nagyon erős – mondta az egyik felhőcske.

– A szélvész sem gyenge, képes nagy kárt okozni – tette hozzá az egyik szellőcske.

– De hát tennünk kell valamit!

– Mit tehetünk, hisz velük szemben mi gyengék vagyunk.

– Az igaz, hogy gyengék vagyunk, de sok kicsi sokra megy! Emlékeztek, amikor összefogtunk, hogyan segítettünk a gyerekeken – mondotta az egyik szellő, akinek különös fantáziája volt.

Nem tárgyalhattak sokáig, mert a sötét felhő már-már ott termett. Sürgősen cselekedni kellett.

Úgy tettek, mint máskor: összefogtak, egyesítették erejüket és harcba szálltak.

A felhőcskék bele-beleszálltak a sötét fellegekbe, mintha hógolyót dobáltak volna rájuk. Hamarosan ezektől a »hógolyóktól« felszakadozott a sötét felleg és oszladozni kezdett.

A szélvésszel pedig az egyesült szellőcskék kezdték el a harcot. Először együttes erővel fújtak rá, de az csak nevetett, hisz erősebb volt náluk. Akkor rájöttek, hogy szüneteket kell tartaniuk, hogy erősebben tudjanak fújni. Így is tettek: nagy erővel támadtak, mintha bokszmeccset játszottak volna a szélviharral. Sokan voltak: az egyik fele küzdött, a többi pihent. Aztán váltották egymást. Így ostromolták a nagy szelet. Végül megadta magát a szélvész, elgyengült, elrepült.

Nem hiába mondja a közmondás:

»Sok kicsi sokat bír!«

A madárijesztők

Miklós gazda mákkal vetett be egy nagy tábla földet. Amikor a mák növekedni kezdett, jónak látta, hogy madárijesztőt készítsen, mert a madarak igencsak szeretik a mákot és megdézsmálhatják a termést.

Gondos munkával készítette a madárijesztőt, hogy az hasonlítson az emberre, és minél jobban megtévevse a kártevő madarakat. Először is falécet erősített össze kereszt alakban, majd szalmacsomóból fejet és törzset formált hozzá.

A közelben játszadozó gyerekek Miklós bácsi köré csődültek, kíváncsian figyelve a gazda munkáját. Mivel a gyerekek mindenben szeretnek részt venni, ötletekkel, tanácsokkal látták el Miklós bácsit, de ő csak mosolygott rajtuk. Lehozott a padlásról egy ócska kacattal teli ládát, és ekkor a madárijesztő készítése a tetőfokára jutott. „Szebbnél szebb” viseltes öltözetet szedtek elő a gyerekek a ládából. Egy sárga, hímzett selyeming mindenkinek felkeltette a figyelmét. Meg is kérdezték, honnan került a padlásra, mert ilyen inget még nem láttak.

– Ez valaha az én ingem volt – mondta Miklós bácsi –, ugyanis tánckörbe jártam, és kozák táncsal léptünk fel. Egyszer aztán véletlenül festékes lett, és így került a kiszolgált ruhák közé.

A sárga ing nagyon jól mutatott a madárijesztőn. Előkerült még egy fekete mellény és egy viharvert zöld vadászkalap is, amelyet tollmaradvány díszített. Ezeket is ráillesztették a madárijesztőre.

– Jaj, de szép! – lelkesedtek a gyerekek.

A szomszéd Katika, aki ügyesen rajzolt, száját, szemet, bajuszt festett a szalmafejre, egy fiúcska pedig fapálcikából orrot készített a madárijesztőre.

– De ugye, még nincs kész? – kérdezte a kis Pistike.

- Nos, fiam, mi hiányzik még rá?
- Nincs nadrágja.
- Elég hosszú az ing, ezért nincs nadrágra szükség, a mák
úgyis magasra nő.

Így készült el a madárijesztő, és a lelkes gyereksereg kíséretében a mákültségvény közepére helyezték.

A madárijesztő jól végezte a dolgát, megfélemlítette a falánk madarakat. A verebekkel gyűlt meg a legtöbb baja, mert azok túlságosan rámenősek voltak, nem is félték igazán a madárijesztőtől, de azért ha erősebben fújt a szél, és a selyem-ing meglebbent, akkor riadtan röppentek szét.

A mák már lehullatta virágát, a mákszemek érlelődni kezdtek, a madárijesztő szorgalmasan végezte munkáját. Miklós gazda meg volt elégedve a várható terméssel. Gyakran mondogatta is a családjának, hogy sok mákos kalácsot és galuskát ehetnek majd egész évben.

A szomszéd mákföldjén pedig igencsak bátran lakmároztak a madarak. Ha a mi madárijesztőnk elhessegette a verebeket, azok tüstént odarepültek. Bosszankodott is Laci, a fiatal szomszéd gazda. Elhatározta, hogy ő is madárijesztőt készít. Előszedte a fölöslegessé vált ruhaféléket, kiválasztott egy lyukas szalmakalapot, egy ócska házivászon-inget és nadrágot, meg egy elrongyolódott ujjast. Így lett a madárijesztőnk szomszéd-ságában még egy mákőrző.

Eleinte szótlanul álltak egymással szemben, de hamarosan megunták a szótlanságot, és különleges madárijesztő nyelven beszélgetni kezdtek.

– Figyelj – szólalt meg az új szomszéd –, ezek a madarak mindig ilyen falánkok?

– Bizony ilyenek. Állandóan résen kell lennünk, hogy megvédjük tőlük a gazda mákját. Még jó, hogy legalább éjszaka pihenhetünk.

– Habár madárijesztők vagyunk, mégsem hasonlítunk egymásra. Az én fejem vászonból van, a tied meg szalmából.

– De nekem kezem is van.

– Na és, mit érsz vele, úgysem fogod meg a madarakat, még akkor sem, ha rád is szállnak.

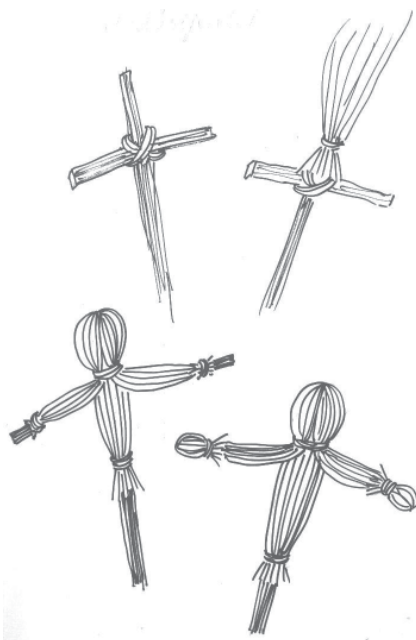
– Azért mégis jobban hasonlítok az emberekhez. Meg aztán, nézd, milyen szép hímzett selyemingem van!

– Viszont nadrágod nincs!

Így vitatkoztak a madárijesztők, és észre sem vették a sok a madarat. Éppen arra jött a két gazda. Meglátták a lakmározó verebeket.

– Na, ezek a madárijesztők nem sok hasznot hoznak – szolt Laci –, jövőre nem is érdemes ideállítani őket.

Ez jó lecke volt a madárijesztőknek. Mostantól jobban vigyáztak a máktermésre, nem vitatkoztak, hanem inkább figyelmeztették egymást, ha verébcapat közeledett.

A jószágos Jégtündér

Tél idején minden gyerek, aki csak teheti, hóembert csinál. Tudjátok miből áll a hóember: nagy pocak, kisebb mellrész, még kisebb hólabda a fej, rajta sárgarépaorr, ócska kalap vagy fazék, esetleg vödör, a kezében seprű, bot. Ha jól szétnézünk az udvarokban, játszótereken, akkor láthatunk nagy, kicsi, pici, de akár több méter magas hóembert is. Az utóbbi időben felnőttek is foglalkoznak hó és jég formázásával. Készítenek palotákat, állatokat, mesefigurákat. Az ilyen felnőtteket jégszobrászoknak hívják. Sokszor egy-egy alkotáson húsz-harminc ember hetekig dolgozik.

Anderson meséjéből ismeritek a szépséges, de gonosz Hókirálynőt, aki elrabolt egy meggondolatlan fiúcskát. Viszont él az Északi-sarkon egy jószágos Jégtündér is, akinek a szíve nem jégből van, és akiről most mesélek nektek. Én Jégikének neveztem el.

Jégike minden télen világ körüli útra indul, hogy megtekintse, megcsodálja a számtalan hóembert, a sok jégből faragott és hóból formázott gyönyörűséget, amit a gyerekek és a felnőttek készítettek. Figyeli az előkészületeket, szemmel tartja a munka menetét. Amikor egy-egy remekmű elkészül – az valóságos ünnep a számára. Csak egy a baj: hogy nem sokáig gyönyörködhet a jégszobrokban és a hóemberekben, mert vagy elolvadnak, vagy eltakarítják őket.

Tavaly télen Jégike egy nagy dologra szánta el magát: elhatározta, hogy megmenti ezeket az alkotásokat és az Északi-sarkra, a palotája mellé telepíti át a legszebbeket, amikor veszélyben lesznek.

Az emberek még javában gyönyörködtek a jég- és hószobrokban, de már megjelentek az első riasztó jelek: a

hóemberek kisebbek, alaktalanok lettek, a jégaszobrok csepegni kezdtek.

Jégike meghallotta két jégaszobrász beszélgetését:

– Nagyon szépre sikerült a palotánk. Sok embernek szereztünk vele örömet. Kár, hogy szét kell szednünk, mert előnti a teret a víz, amikor majd jön az olvadás.

– Szétszednünk? Fejezd ki magad pontosabban: szétrombolnunk művünket! Sajnos, csak rövid ideig örültünk neki.

– Most kell nekilátnom a szállításnak, különben késő lesz – határozta el Jégike.

Mit gondoltok, gyerekek, vajon hogyan szállította el a Jégtündér ezeket a szobrokat, hóembereket Japánból, Kínából, Moszkvából meg más országokból, városokból? A fantáziátokra bízom, mert egy tündér számára nincs lehetetlen. Ha ezen a téli hajnalon nem aludtatok volna, hatalmas szánkaravánt láthattatok volna az égen, amint tizenkét rénszarvas jégaszobrokat, hóembereket, jégpalotákat szállít északra, és olyan gyorsasággal, hogy csak csillogó hócsóva marad a nyomukban.

Így mentette meg az ügyes kezű felnőttek és gyerekek alkotásait Jégike. Most már soha nem olvadnak el, örökké a Jégtündér udvarának díszei maradnak.

Ha az Északi-sarkon jártok, ne feledjétek el megtekinteni ezt a különleges szabadtéri múzeumot!

Tartalom

Nyúliskola.....	5
A sopánkodó medvemama.....	9
A kisegér és az elefánt.....	13
A tisztelettudó boci.....	16
A néne, a kandúr és a tejföl.....	19
Jó, ha van segítség.....	22
A fecskefészek.....	25
Őzike ajándéka.....	31
A virágok felvonulása.....	34
A szeszélyes harangvirág.....	37
Apóka almafája.....	41
Az önzetlen Matyi.....	43
A tehetséges Borka.....	49
A különös kislány, a zongora és a festmény.....	51
A harangszó.....	54
A találékony Pista bácsi.....	58
Mi a szegénység, és mi a gazdagság.....	63
A közös munka ereje.....	65
A kíváncsi csillag.....	68
Együtt könnyebb.....	72
A madárijesztők.....	75
A jószágos Jégtündér.....	79